

78. M. 54.

17

K R A T K A
DESZET ZAPOVEDIH BOSJEH
PRIPOVEDANYA

P O
Jakobu Lovrenchich
na szvétlo dana.

1 8 2 5.

Knisicza I.

VU VARASDINU,
PRITIZK. PRI IVANU SZANGILLA.

P R E D G O V O R.

Bratja Horvati! Ja iz lyùbavi proti chlovechantvu y dobru vashemu Bosanzke ove Zapovedi, kojeshêm iz nemskeh knigh poleg mochiu mojeh — zkerbno zvadil, na szvétlo dajem; nemiszlete! da szêm kakov ztranzki klosterzki chlovek, dabi po tom na moj melin vodu vlékel — — jaszêm domorodno dete, med vami vu drustvu sivem — jeszem varaschan, tovarush y otecz, koi zszuznemi ochmi gledi vnogoga szina y kcher vu oveh chalarneh y zkvarlyiveh vremenah na salozt y obsha-

nozt roditelov siveti, y vu pre-
ztrashno zlo vtaplyatisze. — —
Znajte takaj, Horvati! da on, koi
vam ova pishe, priatel vash je, y
dobro z-vami miszli — — — ada y
vi odprete szerdcza vasha, y ne-
budete na rechi priatela vashega
hotoncze gluhi — nego vchinete
dusnozti vashoj zadozta. — — —

O priateli, Bratja! — detcza
jedinoga Otcza! — szlushajte Bosje
Zapovedi — one ztojê vu tom:
budi szrechen, dragi chlo-
vek! — — — — Piszalszêm vu
Varasdinu dana 10. Szushcza 1825.

Vandavec z.

S i t e k

Dobroga Kerztchenika Shimuna.

Na lādanyu prebivajùcha viteska jedna deklich, imenom Rozika. Josh vechkrat miszlim na ovo dobro, kruto verlo déte, ar prav Angelzke dobrote bílo je szerdcze nyeino, prav dobrohotna dùsha nyeina: Jasznozt iz obraza, y lyubav blisnyega iz ochih je jój sziala. Nikakvá gizardava mishlènya, nikakvá szramotne naszladnoztì poselènya nigdar nyeino szerdcze nészù zaszmradila; Angel ravnal je nyu, y bíl je chuvàr chiztòche nyeine. Néje ona, vszakojachke czanyke iz ztrany-

zkoga országa za dráge péneze poku-
plyene, po szebi vezila, da po tom
nagnenya muskéh gláv bi razdrasuvala —
né ona zpod skirlyaka ovcharzkoga zalu-
kavala, kakti szova z-duplya, odperto nye
chelo bivshe, kak je odperto preszvétlo
szuncze — ona né po kinchenéh opravah
roditele na nikaj metala — — szamaszije
naprávila iz domache prizkerbe opraviczu
proztu, koja nyeino tenko télo oszebujno
lépo je dichila. Nésze ona po vulyiczah
y po baléh habikruhom naleczavala, sel-
nozkerbno pervinu lyúbavi szvoje je chu-
vala za szvôga pervoga tovarusha; dobro
znajucha, da velika gréhota y vkanylyi-
vozt je, mezto czeloga y nepohablyenoga
szerdcza, daruvati szerdcze zesulyeno,
prevehlo, y czundravo od lyúbavi. —
Nedúsnozt dévojachka na naravzkorume-
néh líczah czvetucha, y nyeine cherné
ochi izvishavale jeszu nevszilyeno nye
bivztvo.

Josche chinimisze, da nyu vidim —
tak vidim — kak szêm jû videl, kad' je
ishla ona blisnyemu dobro chiniti.

O! gdo ztê vi! naczifranê varaske pucze, prot' ladanyzkoj neozkrúnyenzozi? zahman z-oszovlyenemi glavami, zahman vu Parizkoj nakinchenozti ischete vashu lépotu — zahman po prokshenem y nepriztojnem téla kretanyu ischete podsiganya dopadnozi. — Kajszû pogledi zesulyene prot' pogledom nepokvarjene krépoztne pucze?

Belu halyu moja deklich na szebi imavsha, gda szêm jû videl, dugi cherni laztoiviti lászi kinchilizû jî glávu, y polyzke rosicze nevrasena nycina persza jeszu pokrivable.

Kam idû? dévojka Rozika! rechem k-nyoj: kam tak náglíja? Idem pohadyat jednoga betesnika, odreche Rosika; idem pohoditi nashega ztaroga Berteka: hochēju oni z-menum iti? O dapache! iz szerdcza rad! odgovorim: y ishelszêm z-Rozikum, ter doshlizmô vu hisu ztaroga Berteka.

Shimun Bertek okol oszemdeszet leth imajuchi, koi poloviczu sivlenya szvojega vu paztirztvu zprevodivshi, bil je szromah, neg' drugach viteski chlovek. Berseliszém z-Rozikum korachil v-nizku nyegovu komoru, y zproti na prot' nam priatelno jesze naszmejäl. — Ja nemorem dobromu Bogu dozta zahvaliti! reche Shimun; da on meni v-mojéh zadnyeh dnevih tuliko dobra zkasuje. — Vidiju oni, moj dragi Gozponek! govori dalye Shimun; na vszem, kaj oni ovdé prilichinoga za mé vidiju, na vszém ovom dobroj Roziki zahvalitisze imam, jabi moral pod ztarozt moju na gnyiloj szlami lesati, dabi Rozike nebilo — neg' ona mġ poztely v-redu dersi, y platcha za mé bolneh dvoritela, kojega oni ovde vidiju; ali zato jü Bog bude blagoszlovil, y bude nyoj na mézto szromaskoga Berteka, koi vishe zahvalen biti ni moguch, deszet puth naplatil.

Dajszġ mira, dragi Bertek! reche Rozika; dajszġ mira, ter zkerbisze za tvoje zdravje; ovo szém tġ dobru goved-

zku jushiczu doneszla — jéch rajshi, ztarchecz! jéch! Rozika vzeme ztolcza, y szedeszî k-betesnomu, y ja takaj moral szêmszî szezi. Ztari Bertek jël je juhu z-velikum radoztjum, meni josche vsze v-tek ide, zachne govoriti, kak dabi ztoprav na ov szvet doshel, pak szêm vén-dar vre na pragu za oditi. — O lyublyena detchicza! govori Bertek nadalye: vura raztanka nashega nê ztrashna — ja vam z-szerdchnem raduványem na szmert chá-kam, jeszem sze z-nyum nekteru vuru v-mojem sivlenyu zabavlyal, miszmô vre ztarinzki znanczi, ter zato nevidimo nasz perviput. —

Rozika oszupnyuvshasze nad ztalnoztjum ovoga chloveka, koi pri ovoj prejakoj boli (Kamenczu) tak terplyiv — tak pokojen — y na konczu sivlenya szvôga tak batriv je bil.

Dragi ztarchecz! veli Rozika; navchi mene takajshe nachina takvôga jednoch tak mirnoj biti, kak szî ti. — — Hochu tê navchiti, reche Bertek; hochu tî pove-

dati, verla dévojchicza! kaj szém chinil y miszlil, — Jaszém nahadyal vszu moju szrechu, y naszladnozt v-mojoj sz. Véri, veszelo ufanye v-mojem Bogochaztju, y kak szém szíromak y nevolyen bil — vendar nuternyega vezti moje mira z-nijednem velikashem nebi bil vmenil. —

Akomé szlushati hochete, tak vam dogadyaj sivlenya móga povedati hochu; kajti zté vi dobra détcza, y kak stimam, nebu vam dug chasz. Bertek podignesze goré, à Rozikamû pako pod plecha dene vanykusha, da ztém prilichnéshe szédeti more: Shimun krépoztni ovoj puczi z-jednum szuzum zahvalisze, y pochne dogadyaj sitka szvôga povedati ovak.

Kadaszém ja josh mali détharecz bil, y guzke v-szelu paszel; tak szém vechkrat na vecher proti Nebu ochi vuperl, y zvezde premishlyaval, koje tak lepo y zmosno ober mene leschale szûsze; totek vnogi puth na pamet doprineszel szémszî; kak prelepo vsze mora biti, kaj onde gore je; ter kak velik mora on

Gozpon biti, koi vsza ova je napravil; totu mî je na miszel doshlo, da ov veliki Gozpon, koi tuliku moch ima, vsza ova napre za donezti, zroka szvojega imeti je moral; ar jaszêm leztor jeden szlab chlovek, miszliłszêm: pak vendar vszıgdar iz zroka baratchem, tem bolye ov veliki Gozpon szvoje vtemelyite nagibe imeti je moral, vsza ova za nachiniti, koja je on nachinil — zatem zpomenul-sze jeszem iz rechih, koje zmir' od pre-deda mōga govoriti chulszêm, da Bog chloveku razuma je dal, daszegâ vredno y posteno vusiva. — Dobro! tak vendar jenkrat takaj videti hochu, kak ja mojega vsivatisze morem, y na kakova iztine ochituvanya pelyalmé bude. — Jaszêm bil na priliku v-12. letu detchak, gda szêm czele nochi na pashi konye chuvati moral.

Tam szêm vnogu noch prez szna zprebavil — y pregledaval vszevdilyno veliku ovu proztranozt y lepotu Nebezku, y ja neznam, kaj vsze veszelechega pri gledany ovom v-szerdczu chutılszêm.

Nekoi dan — ja miszlím josche na to, kak dabi denesz bilo, szedelszém ob poldan pod jednum vizokum verbum, y szuncze prekoredno zparno je szialo; — totuszém videl, kak szúsze moji konyi pod jednu drugu verbu zkupzpravili, y v-szencziszze razhladyuvali; ne dalko od mezta, kade szém ja szedel, bilo je chizto jedno zviralische vodeno, od kojega prevugodnohladni veter je popuhaval. — Ja vam nemrém zadozta povedati, draga detcza! kak dobro mije vu onoj vuri bilo — O! miszlikszém, veliki ov Gozpon, koi szveta ovoga y zvezdeno Nebo je ztvoril, mora jeden kruto dober Gozpon biti, vsze y prevsze, kaj vidim, je za haszen ztvoru nyegovomu. — Szuncze vezda ob poldne tak sarko peche, y mora tak sarko pechi, da po tom szadje nashe dozréli; kak pako nam szíromaskem ztvorjenyam bisze dogadyalo, dabi szenchaztoga dreva nebilo — dabi nikakovoga hlada — nikakovoga okreplujuchega zviranyka vodh nebilo. — Ali ova szû vsza — y dobri Bog je nye za korizt nashu ztvoril.

Pri ovom mishlenyu povedalo mî je szerdcze — da leztor dobro ztvorjenyh — Boga dobrotivnoga genuti je moralo, ovoga velikomochnoga szveta ztvoriti. Zaiztinito! zkrinem prot' Nebu: jedino nashe dobro tvôga, o Bose! naprevzetja czily moral je biti. Neba y zemlye, veliki Gozpodin! kaj tê je genulo, mene iz nistara van zhvlechi? meni chutenye y sivlenye dati? ako nebi tvoje Bosanzke dobrote bilo. — Ti szî mî dal ochi za videti prelepe okolicze; vuha, da morem szladka dragopevcza szlavichka prebiranya vu oveh lozah chuti; imam moch za dishati vugodne duhe od rosiczh; imam teka po delu na hrani, koju Ti meni dajesh: nahadyam naszlad pri pilu merzle vode, y zadovolynozt vu pokojnom sznu, y opet novu jakozt drugo jutro.

Vsza ovaszû tvoji dari — jaszêm chlovek — y tiszî meni dâl naravzke dare, kak vszakomu chloveku, y po tom vuchish mene, da nikakova razluka nê med nami. Da mi vszi bratja jeszmo, vszi na jedna-

ki czily y konecz ztvorjeni, ovak szêm miszlil; tedaszêm pogledal podrapanu moju szurinu, y kushnulszêm nyu, ter bilszêm z-mojem ztaliszem zadovolyen — y nebigâ bil z-kralyevzkum korunum zamenil. Vi butê stimali, dragi lyudi! da ja morti nigdar vu varashu nisz' bil; ali viszê vkanyujete — jaszêm bil vu varashu, y videlszêm vsze one hman navade, kojeszû nam na ladanyu neznane — kak szêm bil preszenetchen, szerdcheni priateli! kad szêm videl vesz dan obroke dersati, kaksze jézi y piti za poszluvanye nachinya — po pameti vervelo mî je, kakszû vendar lyudi na tu miszel dojti mogli, — k-chemu je to? miszlikszêm; czel dragi den od kerchme do kerchme hoditi, y nish drugo kak jézi — y piti — pak nikaj poleg nedelati, kak ztatisze, y opet lechiszl. 'To je pitanczev — — sivlenye, miszlikszêm; ter szêm sze nazad vernul v-moju priproztu hisiczu — y obzkerblyival konye moje — y tam mî je josh vishe puth v-chutje doshlo: — moji konyi jeszu prozti muski konyi, pak oni vendar nigdar nejèdu, neg' gdaszû gladni,

y nigdar nepijû, neg' gdaszû sedyni, — à vu Varasheh. — Aj! — kaj? vi lahko preszuditi morete, kajszêmszî ja miszlil, — — v-szerdczu velim vam, v-szerdczu mē je bolelo, kada szēm lyudi v-preobilneh jēztvinah plavati videl — à nekoji szirotek z-jednem falatcheczom kruha zadovolyen bi bil, za vtishiti potrebochu seladcza szvogâ.

Ovo dugovanye nemore vam chudovito napre dojti — zakaj? ar ztê vi kotomu vre privcheni, — ali szamo premiszlete: kada ovak jeden proztonaravzki chlovek, kak szēm ja bil, vsze ove redkoche vidi, kak mû vsze to chizto nepreszeslyivo napervo dohadyati mora. Jedno moram vam josche povedati; neg' nemorate mî priproztochi mojoj zameriti; jedno, kaj zvszema preszechi nîsz mogel. — Videlszēm lyudi, koji gizdavi y oholni biliszû, kajti ztareshi nyihovi bogateshi y poglaviteshi, kak nashi jeszu bili — pak oni — nikak neszēm mogel to prerazmeti, barataliszû z-szvojem szziromaskem blisnyem, kakti z-jednem szusnom. —

Ha! miszliyszêm; to neje pravo — jazsem szamo jeden pztir chrede — neg' ja mòrem, na moju dushu, ravno tuliko zato, daszem pztir chrede, kak ovi bogati lyudi zato mogû, daszû bogati — jazêm szada tulikajshe naj poglaviteshi med konyi mojemi, pak dabi ja na moju chredariu gizdav bil, y konye z-oscheki okolo naganyal, dabiszî kozti lamali, za ztanovito znam, da mùsi z-menun vnogo nebi zadovolyni bili — premda tak ne-vlyudno prekershenye nebi bilo — vem ja bi bil chlovek, à moji konyi bi bili konyi nema sivina, pak vendar mî nigdo nebi pravo dal, — kak ada vam, o lyudi! pravo dati bi mogel, koji vashega blisnyega — vam zpodobnoga — chloveka ponizujete prez vszakoga zroka — zame-tchete — y bosji kip tlachite — ovak szêm ja vu szebi miszli; neg' to je bilo leztor pztirzko mudroznantvo — oszlobodi, Bose! vezdashnem golobradczem mudriashem kaj od takovoga naravzkomudroznantva povedati, bisze zproti iz nyega zeszmehavali, y za bedakagâ dersali. — —

Jedno paztirzko znanstvo, dragi lyudj! zaizto paztirzko znanstvo — Bogsze szmiluj! — vi szami znate, kak sze vu velikli varashih visheputi baratche — ja vam priszechi morem, da za vesz czeli szvet med temi lyudmi biti nebi hotel. — — Kulika razluchnozt med ovemi szmradylyvozakutnemi zidinami, y odpertem proztem ladanyzkem zraku — Ondesze med halabuchlyivem lyudztvom presive tak — kak da nochi nebi bilo, koju mudrozt Bosanzka za pochinek chloveku je odredila, tam velisze, kada szuncze izhadya: Lehku noch! — kada pako zahadya, govorisze: Dobro jutro! — zrechjum: Onde vam, moja detcza! vsze naopak ide — — ali ovde — gde szem ja vezda: ovde — kade dneve moje po szirromasko, nego vendar szrechno zprevodil jeszem — ovde je vsze za chloveka, koi Boga lyubi, Paradisush; pri juternoj tmi- czi, kada bisze josh danicza zvezda na nebu bila szvetila, obudivshimé iz szna gyumborenye skerlhecza — totoka videl- szem nedusnu ovu ptichiczu, kak viszoko ober temena mojega v-zrak jesze podiga-

vala, y z-vugodnum popevchiczum Ztvoritelu za poztanek szvoj zahvalyuvati videlasze je, ochi moje zprevadyaleszû nyeino berzo letanye, tak dugo kakszêm jû videti mogel ladanyzku ovu milu popevchiczu — y kadabi nyu vech bil nevidel — hitilszêmsze pri nekojem bresanyheczu na kolena, y zasgano chaztilszêm velikoga Boga pri izhadyanyu szunca; ovde jemîsze stimalo, da nyegovo prezmosno velichantzvo — nyegovu nezimernu mogûchnozt Bosanzku zadozta prechuditi nemorem — ovde stimalomîsze je, kak dabi meni zorja, kakti nazveztitel nebezki preobznanuvala: — Lyudi! lyudi! dobrota y miloszerdnozt prelyublyenoga Ztvoritela za vasz nazopet ponovilasze bude.

Mirni pokoj — y preszladka nuternya chutenya, koja szumî ovdeshnozt oglashuvala, po mojoj genylivoj dushi prehadyala szû: nekterikrat chesz den z-golemi koleni na terchek kleknulszêm, y molil iz vruchega szerdcza.

Lyubljeni moji priateli! kajti ravno od molitve mi govorimo; tak moram vam valovati, da ja v-mojem sivlenyu povolyneshe vure nisz zpoznaval, kak onu, v-kojojszêm Boga molil — Ali jaszêm szî takaj od molitve jedno zevszema drugo stimanye chinil, kakszî vnogi lyudi odtud chiniju; nekoji v nemsku ali diachku knigu buyê, à jedne rechi nemske nit' diachke nerazmeju — pak z-vuztniczami na pamet nekaj klopocheju y klopocheju, da poleg ztojechega v-pravoj pobosnozti mutiju. — Moliti, miszlil-szêm ja: znamenuje: z-Bogom govoriti; szerdcze anda môra biti vekshi delnik, kak vuzta; Bog je nash otec; miszmô nyegvâ détcza; kaj ada déte szvojemu otczu povedati ima, to takaj chlovek Bogu povedati ima. Nad nyimsze chuditi, hvalliti mû, iz vszega szerdcza lyubitigâ, y molitigâ! vu tom prava molitva zadersâvasze, kada szêm ada ja moju juternu molitvu zvershâval; tak szêm pervlye miszlil: Shimun ti hochesh z-Bogom govoriti? kajmû daklye ti povédati hochesh? Y ovdé mû zproti y-glavu je opalo: —

hochumû zahvaliti, da mê je ztvoril, proszitagâ, dabi mî grêhe odproztiti hotel, tedaszêm pochel iz iztinzkoga szerdca móliti, y nîszêm z-Bogom drugach govoril, neg' kak ovdé vezda z-vami govorim — ako mê je kaj saloztilo, k-nyemu jeszemsze pritûsil, che mê je kaj veszelilo, delyilszêm z-nyim veszèlya moja; akoszêm zagréshil — oplakivalszêm pregréske, y rekel szèmmû, da mî je sal, y dabi mî opet odproztiti hotel, ter ztalno obechal szèmmû, da toga vishe chiniti nèchû — — takova moja juterna molitva bivsha — kadabi pako Bogu vsze bil povédal, kaj vszerdczu chutilszêm, onda szêm szvète Zapovédi nyegove premi-shlyaval — y molitvu; koju nasz Jesush Kristush je vuchil.

Jasze nîszêm nigdâr predi v-czirkvu podûfal iti, drâgi priateli! pervo neg bi bil premiszlil, jeliszêm vréden vu Hisu Bosju ztupiti — jaszem prav pretreszûval szerdce moje, jeli kakovoga otajnooga nazloba proti blisnyemu, kakovo odurjavanye proti momû zkupchloveku vu szebi

zadersava. — Kak chû ja nevolyni cherv zemelyzki! miszlikszêm; za odproztchenye grêhov mojeh prosziti. — — Ja, koi odorjavam — — ja, koi bratji moji odproztiti nechû, tedaszêm ishel, odproztíl vszakomu iz pravoga szerdcza, koi mî kaj zla je vchinil — podalszêm mû rûku, govorech: Brat vekivechnozti! ja tî odpúztchan, odpúzti takaj ti meni, akoszêmtî kaj salnoga vchinil — onda bilo mî je tak dobro pri szerdczu — ali tak dobro — da vam nigdar dopovedati nebudem mogel — y nuternya dûshe radozt prebijala je szerdcze moje.

Ovak szêm dnève moje szamochno zpreputoval — nikomu nisz' krivicze vchinil, lyùbilszem vszakoga kakti brata mogâ — y odproztílszêm vszakomu, koi mî je zbantoval. Z-mojum zlocheztum halyum, koja télo moje je odévala, odel szêm vechkrat onoga, koi chizto z-nichem odeti nîsze imal: moju proztu neszlânu juhu delyil szêm z-oném, koi nikaj jéztí né imal — y moju z-szlamum pokritu hisu z-oném, koi prez ztana je bil.

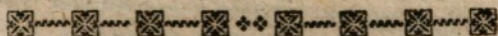
Ja nigdar nîszêm bil nezadovolyen, kajtiszêm miszlil, da on dobri Gozpon, koi v-Nebu je, zverhu vszakoga ztvorjënja zkoznûje; y takaj iz sziromaskoga Shimuna nebudesze zpozabil.

Vezda szêm vu viszokoj ztarozti — y hvalim Bogu, da mî bogatztvo naravzko miloztivno vsivati je dopuztchal, — ar szêm czêlo sivlënje zmirom, zdrav bil — y jeszem pripraven, ovo truplo oztaviti; kadagod dobrotivnomu Bogu bude dopadno: ovak govorechi ztari Bertek — y ztizne Roziku za ruku — pogled nyegov bil je pun zahvalnozti, jedîno — rêchi nyegove vuztajaleszû — ochi poztaleszû krepe ne — vgasznul je! — blaseno vgasznul je, kak dobri kerztchanzki lyûdi vgaszujû. —

Szúzeszû iz ochih Rozikinéh poletele — turobno pogleda mê; — ter ovak szmô Bertekovu hisu oztavili.

Drugi dan bil je Shimun pokopan. Rozika pako iz czvetja vszakojachkoga

kiticzh je natergala, z-kojemi groba Bertekovoga je olépotila. Ona josh y vezda nekoji szamochni nadvecher pohadya mertvéh pokopalische — y premishlyava zverhu szmerti y vekivechnozti na zelenom grobeku krépoztnoga Shimuna.

Szrecha lyùdih ztoji vu sz. Vèri.

Szrecha lyudih ztoji vu sz. Vèri; ova iztina, bratja preszerdchena, Domorodczii je tak ztanovita, tak szvèto napervo ztavylena, da nische mochi nyoj na nikakov nachin szuprotztaviti, y razum chlovechanzki proti nyoj nikakovoga szuprotztavlyanya nedopùztcha.

O drage dšhe kerztchanzke! kak szréchni vszi lyudi bi bili, dabi mi prepisze sz. Vére nashe izpunyávali, oniszú tak lepi, tak vlagodni, prav iz narave chloveka van izpelyani, tak szlosno za vsze naredyeni, da szvét jeden Raj bi bil, dabi lyudi nigdar pute neoztavlyali, koje oni prepiszujú.

Kaj je vashe znanstvo, vi gizdavi prevejanczi! — vi vszevdily vu vashéh napervoztavkah méshatesze. Oholnozt vasha dšhe vashe tja do zvèzdh podigáva, pak szlépo blúdi nekud dalko po zràku, y oné razum vash vu nedokonchlyiveh onéh méztah zgubivasze. Vre od nekojega ztoletja josh zmir' szvåde tirate: kaj je chlovek, kaj je krépozt, kaj je greh, vi zpiszujete vnosinu od temelyov vasheh knigh — à pozáblyújete blisnyemu vashemu gdagda kaj dobra vuchiniti.

Vu sz. Véri vszi temelyi pravoga lyúdih mudroznanstva na kratkom zadersávajusze, y mús, koi pri plugu je, z-pri-

proztém szerdczem opravlya velike chine
za chlovechantvo.

Lyubi Boga, lyùbi blis-
nyega tvòga, y zdersavaj
tebe.

Ovoszû naj pervesha znanstva, ovo
szû naredyena Bosânzke lyùbavi. Pe-
chat Vishnyega potverdyava nye, y vu
nyih ztoji prava síva szrécha vmertelnéh
— pokazati hochu to — nego ne z-hru-
plyivemi réchmi — vu dúshi lyúdih pokaze
moje zizkati hochu, y vu iztinitéh zpozna-
nyih moje poztavke temelýiti.

*****~*****

Narava nam pokasuje, da Bog je.

Bili y koi chlovek z-zrelém rozumom
tak razpúztchen, tak podztuplyiv biti mo-
gel? dabi josh na Bitje Boga dvojiti mo-

gel? nadelyen z-tulikemi dobrochinztvi, napunyen z-vnogoverztnemi vugodnoztmi, kak nebi on ober szebe izvisheneshe Szobztvo zpoznával, kojegâ na zvelichénye zove? kak nebi on z-preszenetlyivoztjum ruke proti viszini nebezkoj nepretancze prusal, y za tulike neizbrojene prikaze nyemu zahvalyúval?

Chlovek — czelu pamet imajuchi, vsze ztvári naravzke z-pazlivum selnoztjum razmishlyáva, ische vszigde G. Boga, hlepí za nyim vu vszéh napervoztavkih, koji mú pred ochi dohàdyaju, y vszemú povéda, vszegâ vputchuje, vszemú vu szerdcze sívo krichi, da je Bog. Chlovek povszúd vidi oszebujna znamenya nyegove odichenoztí y prezmosnoztí, povszúd zpoznáva nyegovu nazochnozt. Ongâ vidi vu preszvetlosarkem szúnczu vu povrachanyu dněva y nochi, vu premenyanyu zíme, y letne vruchine. On vidi ovo veliko Szobztvo vu nedokonchlyivoj sivinh vnosini od vszakojachkéh félh, kojasje nad szvojém sivlenyem radujâ, za hrânu y zadovolynozt szvoju prechu-

dnovitem nachinom zkerbê. Bogszê poznavati dâje vu hladnoj vodi, koja nashe telo okreplyuje, vu povolynom têku szadjâ, koje glâda nashega vtishâva. Zadnyich — o chlovek! dobro pretrêszi szamoga tebe; iz kuliko koztchiczh, iz kuliko pretenkêh siliczh truplo tvoje zkupszloseno je, y ako josche od Bitja Boga dvojitî moresh, tak vzemi pred szê czvetûchu rosiczu, prav preglej nyu, y za vszakém nyeiném liztekôm mùdrozt, moguchnozt y zvershenozt dela Bosanzkêh rûkh videti budesh mogel: morti nit' ova vsza josh tebi za zpoznati Boga dozta nepokasûjû. — O tak ov hip zanémi y naj sze vishe nigdar chlovekom ozivati!

ZAPOVED PERVA.

Jaszêm Gozpon Bog tvoj,
némaj tudyeh Bogov pred
menum.

Peter y Magda,

ili

Jakozt véruvànya.

Vre szû vszi zpàli, vreszû vszi vugodnoga szna délniki bili, y mészecz z szvojemi szrebernemi trakmi obchinzkoj drage narave tihochi verlu szlàvu je dodaval.

Peter bìl je vu hisi szvojoj: y polahko priblisavajuchisze k dètczi zpavajuchi szvojoj, z-radoztjum gledel je nedusnu dètchiczu, kak szû ona na mészeczini na tvrdoj klupi raztegnjeno lesala, y prez

vszake brige pochinka krépoztneh lyùdih vsivalasze.

Kruto raduvalsze je pri gledanyu ovom, y zahvalne szúze iz ochih nyegovéh czureche, povedaleszú, kak gluboko Peter dobrotu Boga chuti. Z-veszelém raz-biztrenyem y novum selyum ishel je Peter vszaki den na delo szvoje, potlamkam bi pervlye z-dragum tovarushiczum szvojum obchinzkojuternu molitvu bil do-vershil.

Petrova dúsha mirna bivsha; obraz nyegov lyubezniv, bil je dobri otec z dét-czi svojoj, veren tovarush seni, y dobro-chinitel prot' podlosnem szebi.

Kada je Peter iz czirkve doshel, ali prodechtvo na zvelichènye vabeche bi bil chul, zkupzezvavshi détczu, y pono-vil ím je kerztchànzke navuke, ter vu ovoj szlavnoj vuri vszi zkupa veszelili szúsze nad vszemi dàri, koje nyim Bog je pri-kazal.

Szlosno, lyublyeno, pokojno y zadovolyno Peter y Magda siveliszû, vszaki hranoblagošzlov, vszako gozpodarztvo blašenzakonzkomu drustvu ovomu na ruku je ishlo.

Z-oszuplyivum szladkochum gledeti je bílo, kada ov verli polyan z-szvojum vernum senum, zdravum détczum, y postenum drusinum pri mertuchlivom ztola je szedel, y priprozti szvoj obrok trošhil.

Veszelye y lyúbav na nedusnéh oveh liczah je gozpoduvala; krépozti pokoj, kojega nektéri bogátush pri szvojem izbor- nem obedu néma.

Szúnczesze k-zapadu nagne, y Peter po dokonchanem suhko delavnem dněvu széděchi v-kolobàru détcicze szvoje. Ah! kak ovdé dúsha nyegova dobro jeszî chútila, viděcha détczu gyegyernu, veszelu y vu dobréh nepredkeh raztùchu.

O Bratja moja! ovakova vugodno- szladka domacha veszelya, kojéh Peter y

Magda vsivali szûsze, ovakove mirne zadovolynozti Previdnozt Bosànzka vech proztchàku, kak poglavitomu je podelyíla.

Kak dichen je szvét za onoga, koisze Boga boji! — — — drága bratja! kak na deszeterom sz Véra nadoméztchuje sziro-maskomu polyodelavczu menykanya radoztih szvéta, koje bogátush ima, y koje z-prevnogemi nepovolynoztjami zdrusene jeszu — — zaizto jedina krépozt je deszeteroverztno nadoméztchénye za sziro-máka. za one imetke, koje bogátush vre napervo je prijel.

Kak obilno naplatchúje zadovolynozti kerztchànzka, teskòche y nevòlye proztoga ztálisha, ovakovo veszelo podvecherje, koje Peter ná haszen jeszi obernul, dàje jákozt y batriva chùtenya vnogém szlédèchem smehkém y gorkem dnèvom.

Peter y Magda znaliszû, da naj vekshe lyúdih blago y bogatztvo je, z-oném zadovolynèm biti, kaj nyim Bog za nyihovo y nyihovéh zdersàyanje je dàl — y

ovo mishlenye vu nekojéh sivilénya ovoga smehkéh vurah dalo im je szerdchenozt.

Draga Magdicza! vechkrat Peter je rekel; mi vérujemo na Boga, migá lyúbimo — on je nash otec, vszigdar je za nash dobrotivno zkerbel, y on takaj vszigdar zkerb noszil bude — vidy Magdicza! vidy skerlcza, kak nebrinyeno Ztvoritela szvômu milo zpéva — tak takajshe y mi chiniti hochemo, Magdicza! ter ako y gda vu sziomastvo opademo, da nam na hrani zmenyka, ako vszi vu hisi betesni budemo, tak vendar obâtrivenye imamo, da po manyguvanyu y razszipnozti neszôm sziomaki y prez hrane poztali; obâtrivenye, daszî nîszôm po pijanschini y nechiztom sivilényu betegov na sze navlekli. Ako mi, szerdchena Magdicza! jále, nepriatelztvo, merzénye od hmanyeh rodyâkov, szuszedov y zkupztanovnikov budemo preterpeli, vém imamo za szvédochondântvo nashe dobro dushnozpoznanye, da mi po nemiru, szvadyenyu, gizdozti, fantchenyu, zadiranyu v-druge, szvojhasznozti, vkanlyivozti y nepostenozti, ali po drugéh

drugéh zleh hmanyiczah krivi nészmô. Vu nashoj potrebochi dobri lyudi tulikajshe z-nami pomiluvànye budû imeli, y lyublyeno z-nami baratali; ar szmô takaj y mi bili proti blisnyemu, vu nevolyi poztaflenomu, miloztivni y poszlusni, ovak je govoril Peter; y vnogomu vbogomu zsenum szvojum pripomàgal na kuliko moguchnozt nyihova je dopûztchala.

Ako szûsze kvàri pri hisi dogodili, tak Peter jesze terszil túgu ovu po obchin-zkom dobrovolyném podnashanyu polehkshati.

Blaseno sivilènye vodèchi Peter: bil je koi zmed domachéh betesen, Peter y Magda niszû bíli leni, szerditi, nit szûsze oczerjavali na betesnoga, pache volyno dvorili szumû, y prez dodihanya prigledbu na nyega imali; z-lyubkem szerdczem nagovarjali szû betesnika na terplyivnozt, y batrivelì szûgà z-zdravjem.

Z-kém vishe terhov y szuprotivchinh vu hisi imeliszû, z-tem bolye viteski ova

lyúdi nevolynoga pomiluvati, y nyemu pomochi naztojaliszú — moliliszú zajedno vu Veri, veszelili szúsze na rech Bosju, y zaufali sze jeszu na obechánya — da Bog ztalen je.

Ztrela pukne v-Petrov stagely, tucha mû polye potuche, povodnyamû marhu potopi — vendar zato od nyega proti Bogu morguvati nésze chulo, milo zplakavshisze, y objemshi Magdu, govoreh: Bog je vchinil, hochemo moliti, hochemosze zahvaliti, draga sena! ter ovak Bogabojéchi zakonzki ov drug po obchinzkoj molitvi y zaufanyu na miloschu Bosju po Jesushu Kristushu vu naj szilnesheh potrebchinah, vu naj hujshéh sivlenya dogadyajih, jesze mirovil.

To je Bosja volya, zkríkne Magda; da mi ova terpeti moramo, kaj ne? Peter! zaizto, odreche Peter: zaizto Bosja volya je to; lyublyena Magdicza! nistar-menye nyegova vszamogucha rúka vsze preobernuti more — obgerlimê, draga sena! — ovde Peter y Magda lyublyeno ob-

jeliszúsze; nyihova pako detcza szim do-
teklaszû, y shviztajuch z-nyimi zkupa
izpevala.

Neoztavi Bog nigdar lyúdi,
Kigã leztor prav z-szerdcza lyubi:
Kisze slvo zaufa v-Boga,
Nikaj nyega neztigne zloga.

Naj nadojdû suhke teskòche,
Vsze Bog od nasz, odvernut hoche:
Y kî ovde nedusno javchû,
Da nyim v-diki obilnu platchu.

Kada je Peter delal, tak delal je iz
pokornozti y lyubavi: O Gozpone! vno-
giput zkriknuvshi: ja chinim leztor ono,
kajszêm dusen, jaszêm nevredno tvoje
ztvorjenje, ali vendar úfamsze za volye
Odkupitela mogã pohvalenye tvoje.

Miszel, da Bog marlyivozt y vernozt
vu vszakom ztalishu od lyudih potrebuje,
dodavala je verlu szegurnozt dobromu
Petru vu naj teseshem delu. Vszevdilyno
zpomenuvshisze, da on pred ochmi Bo.

sanzkemi poszluje, y ovo gâ je od vsze lenozti pri delu y vkanyuványa odvleko; dobro y surno delal je, posteno y vredno szvoju platchu zaszlusil je.

Petrovi poszli vnogiput biliszû jako povnosani, medtém toga nigdar né on obchinzku niti domâchu szlusbu Bosju zapuztil, predobro znajuchi, da prez Bosjega blagoszlova y pomochi vsza nasha chinyenya zabadava jeszu, z-toga zroka nekoju vuru iz czeloga szerdcza Gozpodi-na Boga molèchi, dabi dushu nyegovu vu lyubavi proti nyemu, y sivot v-poszleneh mochih zadersati doztoyal.

Petrovo naj poglaviteshe selenye y terszenye, pri vszem, kaj prichel y izpe-lyal je, czilyalo je na to, da more jeden iztinzkoveren, jeden pravi naszlednik Je-sushev biti, miloschu Bosju y dobru vezt obchuvati; y ovo szvéto odluchenye vu nyegovem szerdczu tak gluboko vkore-nyeno je bilo, da niti dobichek, niti zgubichek ne mogel Petrovu pamet vu nezredno sivlenye zapelyati.

Potlamkak Peter ovak miszlechi; chuvajucha Magda z chvertum jakoztjum vu szerdczu zaufanozt na Boga, ter ovak jesze objachuvalo hvale vredno ovo drustvo z-terplyivnoztjum y ufanyem vu Boga, akoprém vszakuput Bosji blagoszlov zproti vidlyiv né bil, cheprem naj veksha nyihova vernozt y zaszlusénya nenaplatchena od lyudih oztalaszû, y nyihova poszlusnozt z-nezahvalnoztjum povernjena je bila. —

Za vszaki dober napredek y szréchu vu delu, Peter y Magda dobromn Bogu zahvalilisze jészu; ar on jedini je, reklišzû; koi previdlyivozt, jakozti y blagoszlov k-tomu dâje.

Nekoi lepi vecher, po smehko poszleném danu, szedechi Peter z-Magdum szvojum na meszechini, milo gledeli szûsze, lyublyeno ogerlyivali szûsze, y na ono bolshe vu Nebu sivlenye raduvalisze jészu, koje nam Zvelichitel je obechal, y prizkerbel, gde mi jednoch prez trúdiv y krisev sivali, gde mi sziroteki vekoma prestimavani, Boga zmir' bolye y bolye

vu nyegovoj 'preodichenozti y zmosnozti
zpoznavali y dichili veke budemo.

Nut Magdicza! reche Peter; kak je
ova noch tiha y lépo vedra — meszecz
tak jasno y vugodno szveti — tihocha ova
tuliko nam nazveztchuje, y poveda nam
lyublyena Magdicza! da mi tulikajshe
jenkrat vu miru budemo pochivali. Vesze-
lemosze anda, predràga sena! y miszlemo
pri nashéh preteskeh poszlih, miszlemo,
preszerdchena tovarushicza! da tam na
Nebeszh, tam gdé ove dichnolepe zvezde
leschijusze, bude Bog zmosno naplatchu-
val one, koji nehezkomu zvanyu szvômu
verni jeszu bili — tam bude nasz Otecz
lyúdih, za nezahvalnozti — za ona obter-
shàvanya, od bratje nashe proksheno
zavdana — — nadelyival — tam Magdicza!
budemo mi szrechni.

Ovak Peter y Magda vu hisnem
drustvu siveliszû; kak szû pak oni gledech
na szvét siveli?

Proti vszakomu vernozi y poszlusnozi
izkazivaliszû, nikoga neszû razsaloztili,

niti zbantovali, nego ogibaliszûsze vszeh prilikh, po kojéh nepriatelztvo y neszloga med nyimi y drugemi naztati bi bila mogla. Nîszûsze oni puztchali obladata od zkupozi y oholnozti, od nazlobnozti y zlovolynozti, od fantlyivozti y nemilozti-vnozti, tverdokornozti, vkanlyivozti y kri-vichnozti, ar szû znali, dasze po tòm lyudi proti lyudem podhuztchévaju, y nezgovorna zla y nechlovechnozti odtuda poradyaju.

Peter y Magda vu vszéh szvojev chinyenyih y govorenyih pametno szûsze zadersavali, pache y popuschavaliszû, gde dusni nebi bili, da szamo po tom mir y szlosnozt med nyimi y szuszedi nyihovemi obztoji; z-rechjum oniszû bili vtaslyivi y krotki.

Ako taki Petrov szuszed, z-kojem pajdashenye ali drugi kakov poszel imajuchi, vu chem bi bil pofalel; zatosze nikada za zbantuvanoga né dersal, podnashajuchi z-krotkòchum szuszedovu szlabochu; ar Jesush Kristush rekel je (tak

rekelszi je Peter) „Blaseni krotkoga szerdcza, ar oni budúsze szini Bosji ozivali.“

Chebisze pako koi vu szelu, gde Peter je ztanuval, prot' szvojemu privolenyu iz tupozti ali nepazlivozti, ali iz nagloga szerdcza bil povadil, skodlyivoga od kôga kaj govoril, ali drugu kakvû pszinu vuchinil, po kojoj szloga y priateljstvo med szuszedi raztepeno bivshe, Peter y Magda taki teklishû, y terszilizúsze vchinyenu pregrésku dobrem nachinom opet popravit. — Bojsze Boga, obdersavaj zapovedi nyegvê, lyubi blisnyega tvôga, y posteno baratchi: ovo je bila Petrova zborna rech.

Dusnozti szvojega zvanja y ztalisha pred Bogom y blisnyem verno voditi — bila je Magdina.

Magda bila je rada doma, vu poszlih szvojeh zkerblyiva, obavlyala nye vu pravom vremenu, y naj veksha naszladuvanya nyeina bilaszû, pri szvojem tovarushu, y pri detczy biti.

Ov blasen y Bogabojechisze sivlenya nachin dobre ove lyudi z-nuternyum radoztjum y dushe pokojem naplattivshi — tak im je pri szerdczu dobro bilo, tak szû pri vszakom poszluvanyu razveszelyeni bili, tak zadovolyni, kak szamo lyudi pravichni biti mogû.

Oua lyublyenovugodna szelzka tibõcha, ona premila szamochnozt ladanyzka chinila je Petra prav szréchnoga, y ako kada vu varash je doshel, tak zproti jeszi seled nazad domom.

Oyde pod szlamnatem krovom prebivala je Bogobojnoszt, koju razvuzdanozt iz varashev pretirashe, ovde bilo je mézto posteneh szerdczh, kade vsze postuvanye y dika proti Bogu — pokornozt prot' **HISI AUSTRIANZKOJ**, y lyubav proti blisnyemu szveto jesze obvershavalá; y kade pravedni vmertelni, otec, mati y zajedno tovarushicza, verni brati y széztre lyubav izkazivaliszuszû. Blagoszlov nebezki na Petrovu hisu je czurel, nyegova detcza odraszlaszû, bilaszû zdrava y krepoztna.

Detcza! vechputh Peter velel je; Dět-
cza! vi znate, da Kristush Odkupitel nash
navuchal je nash, da mi proti vszem lyu-
dem dareslyivi y miloztivni biti moramo,
mi moramo blisnyemu pomagati y ha-
szneti, ako szamo pomagati y haszneti
moremo. On szam vu tom dal je nam
Bosanzku zpodobu, on je doshel na ov
szvet, za oszloboditela, pomiritela, po-
mochnika, szrechochinitela, y za zvelichi-
tela vszeh lyudih. Czelo szvoje vmertelno
sivlénje je pomagal, y dobro chinil vszera
nevolynem, najszù oni bili od kakovoga-
goder ztalisha, od kakovogagoder naroda,
od kakvêgoder Vere naj bi oni bili, y on
ada po zapovédi szvojoj y peldi za szvetu
dusnozt je naredil, vsze lyudi prez vszake
iznimke, budi oni Turczy, Sidovi, Kal-
vini, Luterani, z-jednum rechjum vsze
lyudi lyubiti, y poleg moguchnozti nashe
szrechne vuchiniti.

Ovak je govoril Peter k-detczy szvo-
joj, Magdicza pako ponovila im je vszaki
chasz ove szvete temelye, ter bilaszù po-
korna Bogu, y prav iz szerdcza blisnyemu

dobro selelaszû ; z-rechjum posteni y dobri lyudi iz nyih poztaliszû. Mishlenye, blisnyemu szrechu povekshati, bilo je nyihovo veszelye — y kuliko puth koi zmed oveh verlêh mladeh dober kakov chin bi bil obavil, szerdcheno pritznulgâ je otecz na persza, y dal mû blagoszlova szvôga. —

Szamo nadalye, détcza! govori otecz; szamo nadalye terszetésze blisnyemu vashemu dobro chiniti, ako ravno y bogata nitzé — ako bash vi y prez pénezh jezte, tak vasz vendar podvuchiti hochu, kak vi dobrotiva biti morete — pazete dobro! — Kada koi vu hisi vashoj, ali budi vu szuszedztvu, ali pako v-drugom meztu szuprotivchine terpi, tak delyite z-nyim terpljenja, dajte mû pomiluvanye vashe zpoznati, plachetesze z-nyim, terszetésze nyemu pokazati, dabigâ iz drage volye terha oszloboditi, ali konchema pomen-shati radi, ovo vre bude za nevolynoga prava polehchicza. Je pak koi szam betesen, ali ima senu betesnu, detezu ali drusinu, tak morete mû na ruku iti. — —

Betesnikom guztokrat prigledati, znyimi pomiluvanye imati, nyim szlusiti, pri nyih chesz noch zkoznuvati, nye zveszelem ufanyem batriveti, y k-ovem zpodobna. O draga moja detcza! Vnogo-verztneh teskochh y krisev vu ovom nevolynem sivlenyu nahadyasze, kade szused szuszedu, ztanovnik ztanovniku szlusiti, ali kaj vsze jedno je, jeden drugomu haszneti more, ni moguche vam ovde vsze napervo donezti: koisze Boga boji, y blisnyega lyubi, on vre najde nye.

Ovak je rekel Peter detczy; ter radoztjum vu lyubavi napreduvat teklaszu, y chine chlovechnozti zvershavat. Peter y Magda poztaliszu ztari, y gdabi vishe zchinmi blisnyemu haszneti nemogli, haszneliszu mu z-dobrem szvetuvanyem y nagovarjanyem.

Zadayich konec z sitka nyihovoga priblisavajuchisze, na kojega z-kerztchanzkum jakoztjum chakaliszu. Peter bilje prvi, koi odechu tela je oztavil: pred szmertjum szvojum josche detczu k-szebi

dozove, ponovi nyim navuke szvoje, podsge nyu na vitestvo y ztrah bosji, y izreche blagoszlov zverhu nyih — zatem prime Magdu za ruku, y zahvali nyoj za vernozt nyeinu; tiszť bila dobra moja pajdashicza, reche on: y zprevadyalasť mē, kakti verna priateljicza na putuvanyu mojem, hvála! — hvala tť iz iztinzke dushe! — Magdicza! Petrova pako detcza preostro plakalaszűsze — Peter vuru preminutja dohadýati pochutechi, daszē van na polye izneztí — ovde, reche on; hochusze nad miloszerdnoztjum y moguchtoztjum Boga chuditi, ovde hochu műsze josh za vsze milosche nyegove zasgano zahvaliti, y obechanye nyegovò chakati.

Peter iz vsze zasganozti molechi Boga — y vumirajuhega rechi bilesű: — Predobri Otecz lyudih! — szmilujaze meni greshniku! — zapre ochi — ruke mű opadeju dole — mertev bil je.

Za nekuliko danov takaj y Magda iz ovoga szveta premine: — z-dobrum szmertjum je preminula — kak pravo y dobro kerztchanzko lyudztvo preminuje,

Detca ztareshih szvojéh grobeke z-
tratinum oblosilaszu, y vokol nyih divjeh
rosiczh naszadila. Nekoju vecherku szve-
technu na roditelov grobe Boga molit
hodé, y iz dobreh navukov nyihoveh
zpominyajusze. — —

Ovak sivlenye vodiuju, koji v-Boga
prav verujú, ovak oni sitek szvoj dokan-
chaju. —

Bogu szlusic,
Krepozť lyubit
Je naj veksha blasénost:
Szuvrasnika neduriti,
Nikog' v-szili zapuztiti,
Krepozťi je zvershenost.

* * *

Vbogszt, hromi, ali szlep?
Tvê ufanye v-Boga ztavi,
Vu nyem temely najdesh lep,
Da tê nigdar neoztavi;
Prigleda Otecz szvoje,
Koji vu nyem nedvojê.

Pun dobrote, pun lyubavi
 Zkerbisze za chloveka:
 Nitmû vu naj menshi ztvári
 Dati pomoch pomeyka.

* * *

Dà nam czvetje, zmosno drévje,
 Y z-szadovjem hrani nasz:
 Nut kak anda szvé ztvorjenye
 On nasz lyubi vszaki chasz!

* * *

Tak je! tiszî, szuncze jaszno!
 Zmosen ove zadavek
 Lyubavi, kû nam Bog chaztno
 V-nebu zkase za na vék.

O d
 Szlobodnoverztva vreménh
 nasheh.

Iz szerdcza bi seled vu drageh mojéh
 chtevczih pozlivozt obuditi na atanovitu

jednu felu lyudih, kojiszť oszebujnu prestimãnozt pred drugemi szebi zpodobnemi dati bi radi, y kajti oni tu prestimãnozt po nichem pametneshem zaszlusitiszť neznađu, szlobodnoverczi, ili: nebosczi jeszu. Lyúdi, kojeh z-vekshinum nevéruvãnye, iz neprikladnoga pameti nyihove vsivanya, y kruto male navuchlivoztih priprave, z-jednum rechjum: iz jako nezreleh knisurchiczh y znanyih dohadya. Iztina je, dasze nyim krivnya dati nemore, dabi oni rozumne y vuchene lyudi na szlobodnoverztvo napelyuvali; medtemtoga vendar hmanya nyihova volya nemenyka z-vszum moguchum vernoztjum med takovemi kvara zrokuvati, kojem ravno tak, kak iztem nyim, vu mosgyanih menyka, y koji pravo tak, kak oni malovrednoztjam y razvuzdanoztjam povdani jeszu.

Poszli ztalisha mojega z-szobum donashaliszu, govori Makszimilian; z-ovakovemi, poszrednye vuchenemi, glavami visheputh pri ztolu — — biti; y pervlye kak bi nye prav bil poznal, dalszêmszť
gdagda

g-lagda trúda, nyihovoj lebudikakvôj mudrozti zreszno odgovoriti. Ali salozt! zpoznanye je mê navchilo, da predi potoka Szavu nazad obrnuti bi mochi, kak ovakove netechne lyudi na pravi put pripelyati. O vi pamet gubechi, szlobodnoverczî! Jeli neje vam na vsza vasha zmosna szuprotgovorenya vre jezero puti podpunoma zversheno odgovorjeno? Kaj drugoztê vi? kak tmlcze ponavyachi? — neg' toga vi neznate, ali znati nechete.

Je ztara siva iztina, vszakomu znana, da ono dugovanye, z-chemsze dichiti hochemo, ali prav dobro, ali chizto nikaj vuchitsze nebi szmeli. Napol vucheni y napol razmishlavajuchi jeszu naj nezredneshi lyudi na ovom szvétu. Oni znaju ravno tuliko, kuliko potrebnô je, vu vszêh ztvarih teskôche y dvojmbje proti donezti, y dalye nikaj. Dabi leztor majuczko vishe kaj znali, tak biszî szami na vsze lehko odgovoriti mogli.

Kojiszû z-vekshfnum szlobodnoverczî? jelisû chizto vucheni, ali pak chizto

nevucheni, koji zdrav razum y Bogabojno szerdcze imaju? Zmed oveh nijedni. — Szamo oni neszréchni szrednyaki, koji nit pervéh vuchenost, nit zadnyéh pravednu proztòchu imaju.

Krépozten inosh mladoga gozpodina — je jeden Bogabojechi kerztchenik; gozpodin nyegov je szlobodnoverecz, kajti gozpodin mladi necheju med prozto bogabojeche lyudztvò zpadati; y P. Mulih je ravno to, kaj inosh je. Z-tum léztor razlukum, da P. Mulih temelyito je vputchen, kaj inosh iz dobroga szerdcza szamo véruje. Na tu Bosju szreçu, da nashi szlobodnoverczi shegave mudrozti zadozta nemaju, takaj y lyudem szebi jednakem — — mudre szvoje navuke razumlyive vuchiniti: kakgod posten Szanhto Panza nigdarsze vputiti né dal, da vetromelini, koje nyegov konyanichko - chaztni gozpodin za goliata je dersal, pravi goliati bi bili. Onisze ada iz takove ochiveztné iztine oszméhavaju, y nyu prez naklona zametcheju. Y bash tak ide ovém naprashnem vitezom, kak

ide boritelztva vuchenikom, koji szvoju prikladnozt jako bi radi na kôm pokazati, koje zamuszani kakov mûs za szilu z-schapom na tla baczi, ali vacheneshi boritel z-mechom dolé povali.

Pri nebosczech pervi ztupaj je od iztine dvojití, ali oni razmeju, ali nerazmeju dugovanye, ali chteliszû, ali nîszû chteli, to je nyim vsze jedno; pervi ov ztupaj vuchiniju, kojega sze tak chverzto dersé, dañh petdeszet párov volôv od nyega odvlechi nemore. Jeli anda chudo, da nikaj drugo neznaju, kak dvojití? Jêden ztupaj vishe razuma, jeden ztupaj vishe znanztvih bi jê iz vszêh kri-veh nyihovêh stimanyh chizto van zkopal; oni bi szvoje szlabe temelye v - pamet vzeli, y bludnye prevarlyivêh szudyenyh biszt odkrili, ali kaj bi onda zacheli? z-kém bi sze pregovarjati mogli? A prego-varjatisze vendar od Vere moraju; ar to je pervi nyihov poszel y biztrocha; — poszel y razuma prévejanozt vszêh onêh bedâkov, koji od nosza dalye nevidiju — y koji, vsze one lyúdi za szlabe dúshe

dersiju, koji bolye za vekivechnozi pošlujû, kak oni.

Nashi objedni szlobodnoverczi neku-liko vremena vu diachkêh skolah biliszû; to je ravno tak dugo, kak dugosze potrebuje, imena od nekojeh knigopiszczev — ali naj vishe kakvê lehke znanozti za navchitizse. Z-ovemi szlinami od navuchlyivozti, koja nyihove gingave mosgyancze vu veliko burkanye poztâvlya, z-ovemi szlinami vu velik szvét ztuplyujû. Oniszû tak jako izvucheni, dasze vu vszakom drustvu v-mudre puztchaju razgovore, y zverhu vszeh mogucheh tak duhovneh, kak szvétzkeh dugovanyh szvôga mudroga szuda zrechi znaju, y nyihovo divje, nevkrotno szerdcze, kojemusze neveruvanye jako dopada, szim y tam po szvétu z-szlabum glavum lomache, koja nikaj krepoztnoga nit hasznovitoga domovini pridonezti nezna.

Jaszêm vishe puth od toga premishlyaval, govori Makszimilian dalye; kak ovi napuhnyeni y ponoszni lyudi z-tak

malemi znanoztmi oszovlyenu oszobu szvoju zadovoljiti mogú. Y morebiti szêm zroka znashel. Ovdé imaju, draga bratja Horvati! moja stimanya.

Ztanoviti piszecz znanztva prizpodablya z-jakemi pitvinami, od kojeh nigdo vishe vu sze vzeti neszme, neg' kulikomú glava podnashati more. Mortiszû nashi mladi szlobodnoverczi ovo chteli, ter iz prevech razborne vu jakozti glâvh nyihoveh neufanozti, trezni oztaliszû.

Akoszêm pravi zrok pogodil, tak morem gozpodichichem takovem jedno kruto hasznovito ochituvanye podelyiti, koje morti nyim josche neznano je. Ja nahadyara najtme; da znanozti takaj ztanovitu szvojlyubnozt imaju, po kojoj zpodobijusze k-korenu kine, koju, ako chlovek vu prevech malom mertuku, y dugo jedno vrême, y pozpolom vu sze nejemlye, vodeni, ali szuhi beteg zrokuje, dva pogibelni betegi, kojisze redko drugach, kak szmertjum betesnika dokonchaju.

Z-rechjum: ova zpaznozt more nyim takajshe vu drugeh vszakojachkeh prigo-dyenyih josche na veliku korizt biti. Ar oni od vszeh navukov y znanztvih vuprav tak podztupno y nezkladno govoriyu, kak od iztinh sz. Vere; akoprem niti jedno, niti drugo nerazmeju. Vuchen chlovek preszenetitisze mora, kada szlusha ove pedeny duge szlobodnovercze od mudro-znanztva bash tak nesmahno klafrati, kak od Bogochàztneh obichajev; premda po tom nikakove skode pri lyudih viszoke pameti nechiniju, kak da szamo izvishenu szvoju mudrozt szvétu kaseju, na koju zaizto tak odvish gizdayi biti nebi mogli.

Iz szledeche iztinzke pelde videlosze bude, v-kakvò porushenye chloyeka szlò-bodnovérztvo zapelya.

K a r o l
ili
Szlobodnovcrecz *).

Karol bil je vu detinztvu jedino veszèlye y radozt roditelov szvojev. Z-pohlepnoztjum gledal je otecz czvetùchega ovoga mladencza, tak, kagoder vertlar gledi czveta, na kojega vernu pazku ima. Vnogi pùth dobri ov ztarchecz iz pobosnoga szerdcza klehech molèchi Boga za blagoszlov détcze szvoje. Ali verli otecz, kak vkanyen je bil, kada je Karol vu dobu mladencza ztupil, za kratko vreme iz navukov mudrozti zeszvema jesze zpozabil, koji iz vùzth otchinzkèh jeszu czureli. Kakti kony ozojni chizto puztchasze od pohotnozti szvojèh ravnati; na zlo zape-lyan po hman pajdashih, podztupivshisze iz vszega zespotavati, kaj szvéto je. Kré-

*) Freygeist.

pozt y Veru za nemar dersal, pache iz nye szî oszméha chinil. Zaobztuny otec z vu prevelikoj tûgi trapechisze, zaobztuny ztare nyegove ochi vruche szûze ronileszû, szedi laszi zaobztuny szûsze na ztaroj glavi od razsaloztenya treszli, nikaj vishe nè genulo malovrednoga ovoga mladencza. Szinko! — ovak govori postuvanya vreden ztarecz, Szinko! — ah! ako szî ti na Otcza tvôga pozabil, ako ti za nyega nikaj nemarash, o! tak barem poszluhni josche rechi ztaroga priatela tvôga, ter nezametchi preopominanye moje. Ja dobro mislim z-tobum, Bog mî je szvedok, mladich! poszluhni preopominanye! Put, pokojem ti hodish, vodi tê na porushenye. Neveruj czvetju, koje na ztezi pod nogami tvojemî czvete. Kacheszû pod rosami zkrite, ti jê budesh z-vremenom pochutil — zaizto budesh jê pochutil — y suhko tuguval, ali prekeszno — — — vernisze nazad, o szinko moj! vu naruchaj sz. Vere. Vidish, priateljczu nyeinu, krepozt, poleg nye ztoji, y lyublyeno pozivate na zvelichénye. Nebesi od zresznoga krepozti obraza — o nebesi! mamliveshi je

on, kak zkazlivo szmejuchasze chalarne naszladnozti licza, koja té zprilizlivem basiliska gledom vu iztom szmehu jadovito vumarjaju. O Szin! — na zkorom mladozti leta prejdû; na zkorom naj dugshemu sivlenyu konec z bude — miszli — da nasz na szmertni poztelyi vsze oztavi: — kômusze onda vtechesh? — Kade tvoje vumirajuche ochi batrivozt najdeju, gde ufanye greshna tvoja dusha najde, kak pri onom, kojegaszî ti tak neverno oztavil, y vu sivlenyu na nyega nit pomiszlil jeszi. — Japa! odgovori szin; zavine z noszom, y hiti preko plechh szvôga karbonarkoga kepenyka — Japa! viztê ztari, vi szî vu pameti malate dugovanya, koja nish drugo neszû, kak iztvorki szlabe h mosgyanov, vashe ztare horvatzke shege zmirom vam po glavi hodê, koje pri szinuh vezdashnega szveta malo znamenujû. Kaj marim ja za vashu krepozt, za vashu Yeru? jaszêm na szvetu, da sze veszelya vusivam, ter szî vnogo glave neterem za zmishlyene pripovêzti Redovnichke. Ovak tepel je razvuzdani ov mladencz — y rechi ove kakti gorûchi mech ôtchevo

szerdze preboleszû: kak tenya szushech-
 sze tusni ztarchecz zprevadyal je dneve
 szvoje, y vamerl, szuze josche tochekh
 nad Karolom szvojem: — — Nezahvalni,
 y tverdeshi od kamena malovrednyak!
 nezpoznavashli josche lyubav otcza tvoje-
 ga, hodi szim, ter poglej mertvo ovo telo,
 kojemu szî ti szmert zavdal, poglej nye-
 gove krepene ruke, koje szûsze tuliko
 puti prot Nebeszam za t  prusale. Mo-
 reshlisze josche tak milehnem otchinzkem
 proshnyam szuprotztaviti? — — ali zah-
 man sz  vsze r chi. Z-malovrednemi
 detch ki v-naszladneh veszelyah zpotepe
 sivlenye szvoje Karol, y zprelajhari nena-
 domeztlyive lyublyene dneve, nik mu od
 zla szuze prelevajuchemu neszmilujuchi-
 sze, z nik m na szvetu pomiluvanye nei-
 majuchi, — szamo pijanchuvati, konye
 zjahuvati, lajharitisz , y nechizto sivlenye
 voditi nyegov jedini bil je poszel. Na pod
 konec  koncza mera grehov nyegov h na-
 punivshasze, navalilesz  nad nyega nevo-
 lye, sziomastvo y betegi, neoztavlyeni
 naszladnoga y razpuztchenoga sivlenya
 szledniki, zapuztchen od pajdashev cha-

larnozi, pogiblye vezda Karol v-jednom
 szmrádu na poztelyi. Zlochezta szlama
 bila mûje blazina, y vushi poplun nye-
 gov. Ovdé ztoperv velikochu nevolye
 szvoje je pochutil, y ztrahovito preklinyal
 pohabitele nedusnozi. Odurni hahari!
 krichi on: neliztê mê zadozta neszrech-
 noga napravili! Povedyte, zakaj ztê mî
 jedino vezelye vmertelneh, zakaj veru-
 vanye vu Boga iz szerdcza môga zterglî?
 néliszêm szada neszrechen — prez kraja
 y koncza neszrechen, derhtajuch pogled
 moj obrachasze proti Nebu, kadé milo-
 szerdnozt Bosanzka za mê vishe neprebi-
 va: — prelyuti hahari! ovak krichal je
 Karol, y dushamû zdvojenya puna bivsha.
 Pajdasheczi pako iz neszrechnoga Karola
 oszmehavali szûsze; kak? ti isches pri
 nasz pomoch? rekliszû; kaj bi nasz genuti
 moglo, z-tobum pomiluvanye imeti, on,
 koi Boga nepozna, takaj niti lyudi nepre-
 stimava; pogini szamo pogini — to je nashe
 vezelyiche, da tê prav neszrechnoga y
 nevolynoga videti moremo. — O Nebo!
 zkríkne z-vumirajuchem jezikom Karol;
 kakvê szû ovo poganinzke merzote od lyu-

dih! jeli to vashe mudroznanztvo? tak dalko neveruvanye zapelya chloveka vmer-telnoga. O ti dobri moj Ztvoritel! kak szém krivo smimanye proti tebi imal, kak szém zaszleplyen bil, daszém tvoje szvete pute oztavil, szledujuch vuke y rugotne orozslane, da po tom mogelszém nekrive ovchicze merczvariti. Ovak je govoril Karol — y szuze saluvanya mledna nyegova licza mochileszù. Premínul je — y kadabi vre zkoro dushu zpuztchal bil, preztrashno zgovorivshi: — O mladozt horvatzka! kak naj zasganeshe zaklinyam tē, y zkloplyenemi rukami proszim tē, neveruj nigdar onomu, koisze Boga neboji, y szuprot nyegovém szvetem Vere zapovedjam prevzetno govori, y iz nyih szî oszmehàvanye dela. O mladozt pre-drage moje domovine! besi szlobodnover-cza — — ar nikaj nyegovoj razvuzdanoj y hmanyoj dushi medyu poztaviti nemo-re. — — — Laztovita haszen je nyegov Bog, ovomu on vsze alduje — — bési — — ako dobro tvoje tebi szveto je, bési — o mladozt! — — neboscza! — —

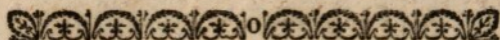

Chúj, mladich dragi!
Navuk ov kratki,
Koi k-dobru tvojemu szlusi:
Prignisze doli,
Veruj, y moli;
Poniznosze k-Veri pridrusi.

* * *

Kadtí szmert dójde,
Z-tela Duh pojde
Veratê hoche batriveti;
Vszesze razszvétí,
Dúsha v-raj szvetli
Tvoja chê vezelo dozpeti.

ZAPOVED DRUGA.

Neprimi imena G. Boga
tvojega zahman vu vuzta
tvoja.

Neprimi imena G. Boga tvojega zahman-
vu vuzta tvoja, veli ova Zapoved; pak
vendar malo lyudih zna, kaj ovo rechi
hoche.

O Bratja draga! kak presladko je
mishlenye, koje vu nasz goré ide, kada
mi Bosje szvete Zapovedi prechtevamo,
y kada vu nyih opasujemo, da jedino
blasentvo nashe, prepisz je bil Vishnyega,
gda je Zapovedi szvoje nam podelyil —
kak dober móra on biti, koi nikaj neza-
poveda, nego kaj za szrechu nashu je —
kak dober móra on biti, koi nasz tak lyubi,
da jedinoga szina szvôga za nasz je alduval.

O lyudi kerztchanski! ako vi v-vecher, kada szúncze vida nashega szlavno oztavlya, ali v-jutro, gdasze z-preszenetlyivum zmosnoztjum v-zrak podise; ako vi, velim ja; pri ovakovém odichenem narave izkazu premishlyavate; da vsze, kaj okol na okol nasz lesi, vsze, kudadog bosanzko ovo szúncze szija, y vsze, kaj ochi nashe na zemlyi videti mogú, na szlusbu y na haszen lyúdiñ ovde je — Ah! kak mora vam vu szerdczu biti, ako vi na Boga míszlite, koi práva lyubav je! —

Terszemosze nyega poznati, nyega — vszeh lyudih predobroga Otcza, — ter nyegove Zapovedi szvete naj nasz pelyaju za poznatigá. — — Vsi mudroznanci, bratja! y vsza nyihova mudrovanya y zvedlyivozti povedati vam nemoreju, kaj je Bog; nyihova szuprotgovorenya ochito pokasujú bludnozti nyihove: nyihov ztésznyen y obgradyen razum vu zkrovnozti Vekivechnoga nedoszise — jedina Vera Bosanzka, Bratja draga Horvati! ima prav valyane pokaze, po nyojszê chlovek k-

onem nepreszeslyivem Iztine glublyinam priblisava po veruvanyu. — —

Puztémó himbene mudriashe nyihovomu Bogu vklanyatisze, koi sze szamo za szê zkerbi, y za nijednoga chloveka neztara — puztemo jê na obshanozt razuma po tmiczi bluditi — misze hochemo nad nyimi kervavo zplakati, y nye pomiluvati, da szûsze tak jako zgubili. — Szveta Vera nasz vuchi jednoga bolshega Boga poznati. Kaj veli ova? —

Poztavite szê, Bratja! veli ona: jeden hip napervo; dabi vash dragi otecz od narodnyenya vashega doma nebil, vi gâ nigdar nebi bili poznali, y nigdar od nyega govoritî chuli, vasha pako mila mati bi vam povedala, da vi jednoga dobroga otcza imate, dasze vi nyemu imate zahvaliti, da sivete, da vi jêlo y pilo, opravu y hise, od nyega, ovoga predobroga otcza imate, koi v-dalkeh méztah zmir' na vasz miszli, koi, vszaki dan z-novemi y novemi darmi lyubav szvoju vam izkasûje, koi zmirom za vash dober ztlish pita, y radujeszê, ako vi krépoztno baratchete.

Povedytemî

Povedytemî poleg dushe, Bratja domorodczy! nebili vi takvôga dobroga otca poznati seleti — zaizto szî vsâki (k o m ũ p a m e t n i z e v r e l a) bi selet — y dabi nam mati vsakojachka lepa dugovanya pokasuvala, dabi nasz pod szadovna drevja pelyala, y nam bi rekla; na vszem ovém vashemu lyublyenomu otczu zahvalitisze imate, ovo za pochinek vash je naredil, ovo za razveszelenye vashe, ono za obrambu vashu: — kak pohleplyivi mi bi bili, ovoga prelyublyenoga otca poznati.

Nadalye dabi nam mati od nyega jednoga lizta pokazala, po kojem nasz on kruto lyubeznivo poziva, da mi k-nyemu naj dojdemo, nego v-kojem (liztu) takaj nam pute prepiszuje, v-kojem veli nam — — nejdete po oneh z kiticzami naperjene-mi vertih; grozovite kache y lyuti tolvaji tamsze zadersavaju — ondeszû za vasz zanyke nalechene, bi vam sze na putu kaj zla dogoditi moglo — nego szledujte puta, kojega ja vam pokasujem, y vi za szegurno k-meni dojdete. Povedyte szada, ah! kak bi mi radi hise nashe oztavili, y v-jeden

chizto neznan orszag, ako taki na putu-
vanyu vnoge priteschicze y nevolye podna-
shati bi morali, bisze odszelili, da szamo
k-nashemu otczu dojti moremo.

Gdo anda goruche nebi hlépel pre-
szladkoga ovoga priatela videti — y izizkati
gâ, za zahvaliti mûsze mochi? — Ov-
otecz je Bog, mati, koja nam dobrotu
nyegovu nazveztchuje, Narav; Litz, koi
nam pute pokasûje k-nyemu dojti, Véra
Bosanzka, y zapovedi nyegove, à on, koi
nasz na naruchaj nyegov pelya, je veru-
vanye vu Jesusha Kristusha.

O Horvati ! chtejte nyegove Zapovedi
szvétè, one vasz na nezgovorno dobro
vodiju. —

vichnoztí temelyila szúsze, y on pred vszemi nazochi rechi jesze pòdùfal; da pregrëshka je pregrëshka, ako taki nyu y velikàsh je napravil, y da tatbine, tatbine jeszu, ako taki nye y plemenitàsh je vuchinil.

Vnogiszùgà odgovarjali od toga, vnogi szù zamerjali nyegovomu odpertomu y pravichnomu szerdczu — pache y omrazúvali szùgà pri dvoru králeyvzkom — — medtemtoga on pred ochimami Bosanzkèmi vu szvétem ztràhu Bosjem sívlenye szvoje vodechi, vszigdar rekel je: Ime Bosje nigdar y za nigdar ozkruniti neszmesze. Jaszém obechal Gozpodinu Bogu, da ja kràlyu mojemu veren bití hochu, jaszém to Bogu obechal, y za obdersati obechànye moje potrebuje dusnozt — ja neszém priszègel, da praviczu za péneze ali budi za drugo kakvò blàgo tersiti hochu, neszém priszègel, da dopítanya szúdiv za peneze na prodaju pozta-viti hochu, neszém priszègel, da ja iz ztraha pred bogatshmi, ali rodbinztvom — szíromaskomu y nekrivomu lyudztvù

kriviczu delati hochu, niti szém priszégel, da zbog volye kakove szmradlyive senzke krivo obszudyavam. — Vsze ovo nisz' ja priszégel, y nigdar ovakovem odurnem merzotam Boga za szvedoka vzéti nebi bil mogel, nego protivnem nachinom jeszem sze zavezal, drago po Imenu Bosjem zavezal, — y vu mojoj réchi do kraja obztati hochu, ovak govori Pavlomir, y pravichen bíl je — — vszaki szirotek k-nyemu szlobodno jesze vtekel; ar gâ je szuprot krivodùshnyakom poleg szvoje mogućnozti branil, — nikada prilizavanya rechi iz vuzth nyegovéh neszú izhadyale. On govoril je poleg pravicze y dusnozti, y nekteriput poglaviteshemu rechi znal: Gozpone! na szudnyem dnevu od vsívanya oblazti nyihove y od chinov krivichneh preztrâshen rachun Vishnyemu dátí budú mórali, pak onda kaksze opravichili budú? — Kada tuliko kriviczh, kojeshú oni lyudém ponapravili, proti nyim podignesze, kaj bú onda? Gozpone! Ovak je govoril Pavlomir, y ravno tak miszlil. —

Pripetisze jednoch, da jeden neszrechni tesachki chlovek, koi niti pravéh temelyov od Vere, niti dobro odhraneny ne imal, jako sedyen v-kerchmu dojde, y vu sedyi na hitrom izpije vino szvoje. — Za mal chasz vinosze po silah razide, glavamû poztane omamlyena, y neszrechni, ztrashna pszovanya proti Bogu nepremishlyeno izplyuvavshi — odpelyan vu vuzu — y po szudu na szmert obszúdyen.

Pavlomir bil je odlúchen glavno ovo obszúdenye kralyu za podpisz predati, y kadabi k-kralyu bil zashel, prichne govorititi ovak:

Pavlomir. Nyih' Szvétlozt! ovdé imaju szuda szmertnoga za podpiszati; jednomu zmed nyihovéh podlosnikov zarad blaznozti szmert je dopitana.

Kraly. Zarad blaznozti? to je ztrahovito! — naj vumre — —

Pavlomir. Proszim, Nyih' Szvétlozt! za poterplénye mali jeden chaszek, y naj mî dopuztiju jedno dvě réchi. — —

Kraly. Imate vi za nyegovo branye kaj govoriti? —

Pavlomir. Némam, Kraly premi-loztiivni! — neg' to szém rechi hotel, da mé tja vu glyublyini szerdcza salozti, da tuliko blaznikov nahadyasze. —

Kraly. Blaznikov? kaj je ta hmanycza tak obchinzka? —

Pavlomir. Ah salozt! Nyih' Szvetlozt'! jako obchinzka.

Kraly. Taksze moraju zverhu nye preostre kastige poztaviti.

Pavlomir. Kak moj premiloztiivni Zemlyoladavec za dobro nahadyaju: — — szamo jedno kruto ponizno pitanye. —

Kraly. Vu chem ztoji? —

Pavlomir. Bili, Nyih' Szvetlozt'! ovoga chloveka, kojega glavno obszúdenye ovde pred nyimi lesi, na szmert obszúdili, dabi Vechnichtvo zto drugéh, koji szú vu iztoj pregréshki vnogo vekshi krivczi, odvezalo, y dapache prez vszake kastige puztchalo —

Kraly. Nebigá obszúdil, neg' bimú miloschu dál, — à vekshe krivcze kastiguval. —

Pavlo mir. Ov zgovor je pravichen, y mishlenya nachin kralyu mojemu laztovit — naj mé ada poszlühneju, pravichen Szamoladavecz! kaj mî dúsnozt nalase nyim povédati.

Oni imaju vu nyihovem orszàgu jednu vnosínu blaznikov, naj sze neplashiju zverhu toga, kaj nyim povédam — vszakoteri zmed nyihovéh podlosnikov, koi chazt, ali budi drugu kakvù szlusbu obnásha, priszegu naj szveteshu polositi móra, da on chlovechantvu, kralyu, y domovini szvojoj veren biti hoche. Vezda, Kràly zmosni! naj premiszliju, kulika szila nahadyasze krivoprishesnih, tojezt: priszegu neobdersavajúchéh, koji po szvojjhasznozt ali penezoselnozt chlovechantvo, kràlya, y domovinu szramotno vtedyujú, ter najmî povedu, neliszú ovi takaj ogrutni blàzniki? — zaiztinito jeszu; kajti szúdecz on, koi praviczu za peneze prodàva, on dvornik, koi javkanya y szuznate molbe obtershenéh sziròth chuti neche, — lyuto blaznil je proti Bogu, kada je priszigal: — naj daklye poztaviju

nevolynoga ovoga chloveka, kojemu oni
 smert dopitati mogû, na ztrân oneh; od
 kojeh szêm rekel — y naj premiszliju, da
 ov chlovek prez odkojenya dobroga, prez
 vszakéh temelyov je odrâszel, da on morti
 jenput nit' prâva vputcheuya od naj vek-
 shega Szobztvâ Bosanzkoga nêma, — y
 naj razszudiju, naj pravichneshi Kraly!
 koi zmed oveh G. Boga naj bolye je
 vrazil. Vsaki chlovek je kip Vekivechno-
 ga, vszaka szûza bratinzka je szvetztvo
 Vishnyega; on, koi nevolynoga chloveka
 obtershava, kipa Bosanzkoga z-hmanyemi
 rukami spotlyivo draplye; à on, koi szuze
 iz ochih neszrechnoga ztische, — szvet-
 ztvo Vekivechnoga poteptava, — naj ova
 vsza dobro pretreszeju, pravichni y veliki
 Krâly! — — y naj podpisheju ovoga
 szûda. — —

Nâdto Kraly milo zdehne — ter réche;
 Vi imate prav Pavlomir! morti smô vre
 mi vszi Ime Gozponovo blaznili — —
 predajte ovoga chloveka vu dobru odkoji-
 vanya hisu, y dajtegâ vu sz. Veri podvu-
 chiti — rekel je Kraly — Pavlomir pako

z-zadovolynoztjum vu dushi domom jesze povernul. — —

Zapovéd ova, neprimi Imena G. Boga tvojega zahman vu tvoja vuzta, je kruto velike oszebujnozi. — Nektêri stimaju, ako oni nekùneju, y nepszujù, tak vrè tomu dugovanyu zadozta je vchinyeno. — — Ali, draga moja bratja, Domorodczy! dusnozt szvoju prelomiti, k-kojojsze po priszezi zavesemo — takaj je blaznozt — blaznozt je z-blisnyem szvojem kervolochno baratati, koi kíp Bosji je: — prelyuto takaj blazniju vszi oni, koji Veru Bosanzku iz szerdczh lyudih izhititi priliku ischeju. — —

Ah Vísni Bose! tuliki ztrahi y zone chloveka prehadyaju, kadasz premishlyava, v-kakvôj szramotnoj prestimanozti sz. priszege jeszu, y kak od dneva do dneva odszvetchujusze, y ozkrunuju. Zverhu sivlenya y imetka priszege szudiju, pak nékoji hmanyi lyudi ovu szvetú zausfanozt zlo vstvaju. — —

Vszakaj szlédnya silicza trepetche, kadasze na nekotere lyudi pomisli, koji kakti zgrablyivci blisnyega kervave sulye po priszegi otimlyeju. Vszako tolvajztvo je odurlivo, ali nijedinzko odurliveshe kak tolvajztvo po krivi priszegi; duh peklenzki gâ je z-naj cherneshum vszeh gnyuszobh pechatjum prisgal. Hmanyicza je, cherna y prokleta hmanyicza, — zaufanye, koje po priszegi na postenye nashe zadobivamo, hman troshiti.

Kak malosze na szvetozt, vrednozt, y na zavez priszegh szadashne vreme pazi. Kuliko lyudih je, koji z-priszegum potverdyavaju, da iztinu govore, â vendar dushnozpoznanye poveda im, da laseju — na peldu: Stefan po priszegi obecha nezrechnomu Janushu pripomoch, â on to vre napre zna, da szvoju rech dersati memore.

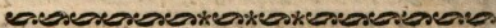
Martin je dvojmblyiv vu dugovanyu, pak vendar za holbu vina ali za ostreshu rech kakvôga pizsara priszese kakti jednu ztanovitozt.

Krivo priszeganye je jedno prerusno veliko prekershenye proti iztomu Bogu, chlovek, koisze krivo priszise, zatajiva y zespotavasze iz szamoga Boga; kajti ali on neveruje na vszaznanozt Bosanzku, ter stima, da Bog tak lahko kak lyudi vkانيتisze more, ali miszli; da Bogu na tom ne leseche, ako krivo ali pravo govorisze, to je nyemu vsze jedno, ako gdo iztinit ali lasecz je, ali da Bog neje tak szvet y pravichen, dabi lasi kastiguval; takov chlovek, koi priszegu neobdersava, dushu szvoju za menye dersi, kak mù jù izti hudich dersi — on je gorshi od vszeh poganinov, ar szí spotnicze iz dobrote y nedokonchlyive znanozi Bosanzke zdela-wa, on sze iz nye na naj podztuplyiveshi nachin zespotava, kada Ime Bosje zlo potrebuje, po iztom cherne lasi za potvérditi. Krivo priszesni chlovek neizmerno sz. Veri nepostenye chini, nyu pod noge metche — y kakti peszoglavec z do nye nikaj nedersi — bili on drugach z-takvem oszebujno prestimanem Vere darom, kakov priszega je, spotlyivicze tiral — premda na izliku Veru obnasha — — da po

tom prevare y cherne hmanyicze szerdca szvogã zakriti more.

Krivo priszesni je naj ludobneshi Vere Bosãnzke spotlyivecz. On je tak tupo prevzeten, daszì szam praviczu nebezku za vrémenite y vekivechne kastige proszi, on sze neboji, naj nepriztojneshu nepametnozt vuchiniti.

Bogu naj vekshemu neba y zemlye Gozponu, y lyúdih szúdczu z-tulikum puka nazochnoztjum y zmosnoztì pripravum pred ochi poztavitisze, nyega za pomochnika y priatelã lasih napraviti hoteti, kakova podztuplyivozt! — kakova luda nepametnozt! — — premiszli, nischetni ti chlovek! — — — — —

T o l v a j i.

Proti polnochnoj ztrani szveta je ztanuval jeden mùs, koi taborzko vreme kerchma-

ru, drugach szuszedu szvojemu, neku-
liko ztotinh ranyickkov v-zhraneny je
dal, proszechigâ; dabi ove peneze, chêbi
poginuti vtegnâl, szziromaskoj détczi nye-
govoj nazad polosil. Kerchmar za ztand-
vito obecha mû to vuchiniti, y z-priszegum
potverdi. —

Po dokonchanem nemiru taborzkoma
ide mûs k-kerchmâru, y proszigâ za pe-
neze szvoje, ali kerchmâr od dugovanya
toga nikaj vishe znati né hotel; szerdcheno
zatajivshimû duga.

Nezdushen chlovek, reche mûs; iztina
je, da ja drugoga szvedochântva nemam,
kak tvoju nevmertelnu dushu y postenye
tvê — miszli vendar, daszî mî priszegel,
y Boga Vszamoguchega, koi vsza zna y
vidi, za szvedoka vzel; zpomenisze na
Ime Bosje, y nebudi krivo priszesni. —

Kerchmar na ov musa nagovor ro-
zgotom jesze naszmejal, y ztiral musa na
glavcze chesz vrata van.

Tusni y szíromaski mûs subko plachuch domom vernesze k-déczi szvojoj.

Za kratko vreme dogodísze, da kerchmar, koi pénezolakomecz je bil, z-nekoteremi tolvaji zpoznati jeszi selet; miszlechi iz hise szvoje gnyezdo tolvajzko napraviti, zarad toga naj zaverseneshe lyudi k-tomu zlochintvu nasznubivshi.

Vre vishe kak trideszet potèpuhov vu szvojoj knisiczi imajuchi, nad kojemi on harambasha biti je hotel. — Dneva odluchiju, v-kojém to drustvo zversheno tverdisze. — Ne dalko od szela vu lozu keszno v-noch zkupzishlisze jeszu. —

Szad szmô, reche jeden zmed nyih; vszi zkupa ovde — kerchmár bi rad nashá vodyá biti, zato potrebno je, da mi nyega, y on nasz pozna — denesz daklye perva naredba nasha neka bude, da vszaki szvoje vre vuchinyene hudobnozti valuvati mora. — Ova miszel czelój cheti verlo jesze dopala, ter jeden za drugem zachne merzke szvoje ogrutnozti izblyuvavati.

Zadnyich dojde red na kerchmara. Ti, nekoji kriknuliszû; ti prez dvojmbë budesh takove najeme imel, koji tē vrednoga pokaseju za vodyu nashega biti. — Taki budete chuli, odgovori kerchmar, y pochne marlyivo pripovedati. Zmed vishe kak ztè nezdashneh chinov pove im, kak je on sziromaskomu mùsu po krivi priszegi peneze zaufane zatajil, — — pak — neli to nekaj fino prevejanoga? Bratja! k-tomu josche pridoverse. — Medtemtoga gluboko muchanye med tolvajzkum ovum chetum naztane — na jentput ztupi jeden zmed ovch ztrahovitèh lupeshov z-chnosútem obrazom, y velikemi maztnémi muztâchi v-szredinu, pograbi kerchmàra za srèlo; y hitigà na zemlyu, govorech; Ti galsenyak! ober vszeh galsenyakov galsenyak! ti nîszî vreden jenkrat nit' med iztemi tolvaji vishe biti; — prokleti pogan! — pri nasz je potrebno rech szvoju dersati, y nigdar toga vchiniti nebûsh mogel, ako ti priszegu tvoju nebudesh obdersaval — peklenzki pozoj! — ja takaj znam, kaj na szvetu biti more; y kaj biti nemore; jeszem

jeszem nekteri nevyuden chin napravil, ali nigdar niszêm neoborusenoga, gingavu senzku glavu ali dete, ali ztarchecza y kojega zbantuval, ali z-prilizlivum prevaram chloveka penezh reshil — — — kaj ja imam, imamsze jakozti mojoj zahvaliti. Tiszî jeden tepecz, — lebudikaj, — markaj, — pripraven denesz z-nami krazti y robiti, à zutra nasz izdati — — bi tê mòrati na remenye zrezati, — — ti krivopriszesna dusha ti! — Ovak tolvaj je govoril, y vsziszûgâ pohvaliti: — zatem szû ishli, y oplenili vszu chizto hisu kerchmarovu, daliszû nazad sziromaskomu mùsu peneze, koje on kerchmaru vu zpravlenye je bil dal, kerchmara pako na hrusku pred hisum jeszu obeszili, kakti jedno med iztemi razbojniki nevalyano ztvorjenye — y po tom vszêm lyudem pokazaliszû — —

Kak jako naj vekshi zlocheztnik szvelozt priszege obdersava: — y da jentput niti izta cheta tolvajzka prez vernozi y zaveruvanya ztati nemore. — —

Schwarze Bosheit muß im Herzen
 Solcher bösen Menschen seyn,
 Die mit Eid und Schwüren scherzen,
 Und das Heiligste entweih'n.

* * *

Hüchler sind es, die uns tödten,
 Durch den Schein der Heiligkeit;
 Die noch gar zum Himmel bethen,
 Bey der That der Grausamkeit.

* * *

Räuber will ich ehrlich nennen,
 Gegen den, der Eide bricht:
 Die Natur mit Mord versöhnen,
 Und die Finsterniß mit Licht.

* * *

Wie kann sich die Menschheit schützen!
 Wie erschrecklich wird die Welt,
 Wenn die stärkste aller Stützen,
 Wenn die Treu der Menschen fällt.

* * *

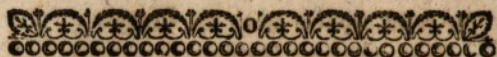
Wenn der schwarzen Bosheit Knechte
 Treu und Glauben kühn entweih'n:
 Wer schützt dann der Menschheit Rechte,
 Und wo wird man sicher seyn?

* * *

Ja selbst wanken schon die Thronen,
Der, der keine Gottheit scheut,
Der wird keinen König schonen,
Nichts für ihn ist Heiligkeit.

* * *

Ach Monarchen — Menschenväter
Schühet die Religion;
Seid der Unterdrückten Retter,
Und befestigt euren Thron.

ZAPOVED TREJTA.

Zpomenisze, da Szvetke szvetish.

Jako malo lyudih previdyúje vizzoko prestimanu ovu vrednozt, koju Zapoved ova na blasentvo chlovechanzko ima. Zpomenisze, da Szvetke szvetish: Kaj hoche to rechi?

Szvetek — znamenuje jeden dan, v kojem chlovek od dela pochiva; szvetiti ada znamenuje pochivati — zaizto, tak szí miszliju vnogi — y prevnogi, koji vu manguvanyu siveju, y iz vszakoteroga dneva zbyg lenozti szvoje szvetkaszi napravlyaju. Ali, predraga Bratja! nepozábemo, da ova Zapoved neveli: zpomenisze, da szvetechni dan mangujesh, nego

velí: da szvetka szvetish. Szvetiti, ovo je ta smehka rech, zverhu koje kerztchenik katolik rozmishlyavati mòra. — Kaj znamenuje szvetiti? ovo je pitanye.

Szvètka szvetiti, znamenuje; dneva, kojega Bog, ali sz. Mati czirkva na postuvanye je odluchila, vredno zprevoditi; à vredno zprevoditi znamenùje, od darov Nebezkéh y od izvishenoga onoga czilya, na kojega dobrotivnozt bosànzka vszakoga chloveka je odredila, premishlyavati — — premishlyavati, kaj je dusnozt nasha proti Bogu, proti blisnyemu, y proti nam shamém: kaj sz. Vera od nasz potrebuje, y kaj szrecha obchinzka y szvet od dobroga chloveka imati seli: ova premishlyavati, ova marlyivo y nevtrudjeno zvershavati, znamenuje: szvetiti. — — Ah Bose! kak malosze takoveh szvètkov chesz czelo léto prebavi, —

Tomek szvetka priztojno szveti.

Tomek bil je prozti jeden chlovek; on vu hisi szvojoj vitesko jesze ladal, z-nijednem szúszedom nepriatelztvo né imel — nyegove nyive naj bolye zorane bileszú — nyegove goricze naj bolshe vino rodileszú, y nyegovi skednyi z-naj bolshem sitkom napunyeni jeszu bili. — Odkud to dohadyati more, nekteri reklišzú, da Tomek tak szrechen je? — Blagoszlov Bosji je vu hisi nyegovoj, odreklišzú drugi; kajti ta chlovek prav po kerztchànzki sive. — Znash ti kaj? szúszed! reche Peter k-Pavlu, hodmo mi k-Tomeku, y on nasz naj navchi, kak je on Blagoszlova Bosjega zadobil. — Lyudi szvojuh rechih reklišzú, ter szvetechni dan k-nyemu jeszu ishli. — Tomek senu y detczu szvoju, szluge y dekle, brate y szeztre v-okol szebe imajuchi, chtel im

je iz knige vszakojachka lepa dugovanya. On néje bil vu hisi — vu komori, ne; nego bil je na polyu pod lépem chreshnyevém drevom: ovde, gde lépo y vugodno je, ovde, détcza! velel je on; ovde je dobro nad moguchnoztjum y dobrotum Bosanzkum premishlyavati. — Kadabi Tomek Petra y Pavla dojti k-szebi bil videl, ztanesze gore, y priatelno pozdravi nye — dober den! reche Tomek; dober den, dragi szuszedi! — Hvala! Tomek, odgovorilizû Peter y Pavel — nezamere te, daszmô mi k-vam doshli: mi znamo, da vasz Bog rad ima; ar vasz vu vszem blagoszlavlya, zato y mi takaj bisze radi od vasz navchiti, kaksze Bosji blagoszlov zaszlusuje. — Tomek lyublyeno obgerli szúszede, y reche îm: Bratja mila, szuszedi! dobrota Nebezka je zverhu vszega. Ako vam sze moj sivlenya nachin dopàda, to mé vezeli, y budemé vezelilo, ako sze z-menum potruditi bi hoteli — po putu krepoztnem hoditi: — visheñ je vszaki puth bolye kak menye — — szedeteszî, dragi moji szuszedi! — ja chtejem ovde ravno jeden bash lepi del od de-

lavnozti, bili vi takaj jedno malo poszluhnuti htéli? — Zakaj ne? odgovori Peter; o moja bratja, szuszedi! govori dalye Tomek; vi nebi verovali, kulike haszné iz chtenya dobreh krisiczh izvlechisze moreju; Bratja! ztalne vasz chinim, da nigdar chlovek knigu nezapre, da nebi kuliko tuliko chlovechneshi y krepoztneshi poztal, pak neli to vre veliko veszelye y hràna dushh? — neg' nashi lyudi — — — preleniszù chteti, oni rajshi v-kerchmi iz punoga ztekla chtejeju, y zato nemaju nikakove szreche, niti Blagoszlova Bosjega pri detczy y pri gozpodarztvu szvojem; — premdasze czelo sivlenye muchiju y kiniju, pak ìm sze vsze nikaj nepozna — — kajti ìm miloscha Bosja menyka — — — da pako zpoznate tu haszen, kojasje iz knìgh zadobiti more, hochu vam na kratko prechteti

Od poszlenozti.

Vsze dobro, kaj jeden kerztchenik chini, mòra iz lyubavi proti Bogu y Odkupitelu chiniti; ar onda z-pripravnovolynoztjum

y radem szerdczem chini, y to vszakupit, ali mù lehko ali tesko ide; takaj zkerblyivoztjum, prav poleg volye Bosje vsze obävlya. Mõra nadalye chlovek vu zvanyu szvojém iz zahvalne k-Bogu lyubavi delaven y marlyiv biti. To zapovedi Bosanzke szobum donàshaju, to tulike pelde Jesusha Kristusha nasz vuchê, da vszaki szlednyi za haszen lyudih nevtraglyivo dusen je delati, pache y pri naj hujshem pozluvanu marlyiv obztati mõra.

Zato koi je vu sz. Veri dobro podvuchen, y je za iztinu pobosen chlovek, takov za szegurno pri naj teseshem delanyu len niti nemarlyiv nebude.

Dragi kerztcheniki! kak vi veliku ovu Bogu dopadnu krepozt obvershavati morate, ter tak, da za vasz y za druge lyúdi odtud naj vekshe haszne poztaneju, hochu vam ztoperv povedati. Najdesze lyúdi, kojiszú na veke poszleni, pache y pritu-sevajusze, da tuliko dela imaju, dafm jedinzka vura neoztane, dabi v-czirkvu iti mogli, priatele betesne pohoditi, na

ztalish dushe y vekivechnozt miszliti, pak szû véndar poszleni manguvachi; kajti nikaj hasznovitoga nedelaju, premda koriztneshe ztvari poprijéti bi mogli; poszle zvanya szvojega zapuztchàvaju, y z-nepotrebnémi dugovanyimi zabavlyajusze.

Oniszû léztor delavni lyúdi, koji vsze one poszle, koje vremenito zvanye nyihovo potrebuje, y po kojeh blisnyemu szvojemu na haszen jeszu, z-nagnenyem y dobrum volyum, pazlivoztjum, vszevdilynem terszenyem y prez greshénja zvershàvaju.

Koi z-tromnoztjum, szilyenyem y zlum vòlyum szvoje zvànya poszle obvershàva, zamudyeva nye, kuliko puti more, takov nigdar ynogo dobra nevchini. Vreden y posten delavec zvszakuput szvoja opravlya, prez vszakoga priszilevanya, prez vszakoga korobacha, z-dragovolynem szerdczem. To je nyegovo naj vekshe razveszelenye, y z-zahvalnoztjum zpoznavagà kakti jedno dobrochinztvo Bosje, da on jakozt, priliku y razbiztrenye k-

delu ima. Ako taki mû je jako tesko, povnosavasze, ter gdagda veliko mochi napnenye potrebuje, nigdar nebude on proti Bogu y lyudem pomermravał, niti z-nepokojnoztjam, dodihavanyem y preklinanyem poszluval. Rad zadovoljuje ztalishu szvojemu, kuliko mû je moguche, y to neszamo one poszle, k-kojemasze po zapovedanyu pritruczati more, nego takaj gdé y blisnyemu léztor na korizt biti more, rad vchini.

Koi z-privolenyem dela, neodvlachúje poszle szvoje, kaj on denesz opravit je moguch, neoztavi za zutra, ar dojduchi dan za vszigdar szvoja laztozita poszluvanya ima. Ali kak pravi kerztcheniki neszamo vu szvojem zvanu marlyivi biti moraju, nego takaj, kak naj bolye je mochi, vu poszléh szvojuh suretisze moraju; poleg toga dusnozt nyihova je; z-razborom delati; ar po bedaztochi y naglozti naj bolsha dugovanya pokvarijusze — vchini chlovek vnogi puth szebe y druge neszrechne. Zato nasz mudri Shalomon opomina: Koi prenagel

je, bude pomenykal; koi prez premishlenya z-nerazlosnoztjum y szerditoztjum poszle szvoje tira, vnogo skode y zgubichka bude zpoznal.

Obchinzko hasznovite pomnyivozti naredbe pri delu jeszu szledeche, koje vszaki k-ztalishu szvojemu y poszlov opravlyanyu prilositi mōra.

Nikaj nevchìni, po chem dober napredek poszlov tvojejh zdersisze, y haszen nyihova pohabi. Vchini vsze, po chem napredek tvojejh poszlov olehkotisze, y haszen nyihova poveksha. Razmishlyavaj szam, na naj krajshi y naj koriztneshi nachin, delo tvoje prav dobro zvershiti. Vuchisze od prikladnesheh; pitaj vucheneshe za tolnach, y ako imash ti priliku, tak chtej knige od vechverztnéh navukov, sivlenya nachina, y opravlyanya poszlov, koje ti vodish; nebudi tak okoren, tverdoglav y gizdav, haszen szì vzèti iz onoga, kaj drugi jeszu znashli. Opravlyaj poszle tvoje v-pravom redu. Vreme je nezgovorno prestimani dar Bosanzki, ba-

ratchi z-nyim sporno y chuvlivo. Razree diszîgâ pometno, ter nijedinzku vuru niti dneva prejti neprepuschaj, kojega ti za ovo ali ono delo jeszi odluchil. Vsze obavlyaj vu pravom vremenu. Kaj v-protulétju y letu bivati mora, naj biva v-protuletju y letu; ravno tak v-jeszen y zimi, kaj v-jeszen y zimi za delati je potrebno. Zvershavaj po dnevu poszle, koji szvetlozt dneva potrebujû, v-vecher pako vzemi napervo one, koje prez szunchene szvétlozti obvershiti moresh. Mudri Shalomon veli; **V s z e** ima vreme szvoje, y vszako nakanenye pod nebom ima szvoje vure.

Kada ti poleg tvoje kerztchanzke dúsnozti z-zresznoztjum y napnennyem mochih delash, tak pazliv y razboren pri tom budi, dragi chlóvek! da ti takova dela na sze nevezemesh, koja ober tvojih mochih jeszu, da ti zdravje tvoje pri nyih proksheno nevrazis, y tebe prez potreboche vu pogibel napoztavish — oszebujna pazka za vasz, dragi lyúdi! koji smehko nosziti, zdigati y vlechi morate, koji na

vodi, pod zemlyum, pri delanyu hish, na krovéh y spiczah zvonikov, na putuvanyu, y pri kusnéh betegih kruh vash zaszlusujete.

Medtemtoga neje dozta, da jeden szvoje zvanya poszle prichne, nego mōra jē ztalnum marlyivoztjum prez preztanka chiniti, y dokonchati. Koi premenlyiv y neztalen pri delu je, nenareduje gā dobro, ische priliku vugnutiszegā, netēchno y zlovolyno tiragā, aligā zvszema lesati puztcha. Takov na to nemiszli, jeli potom szebi y drugem skodi ali haszni. On poprime szad ovo, szad ono dugovanye, y zato mū nijedno neposzlusi. Nikaj k-dobromu konczu nedopelya; ar denesz hoche ovo, à zutra nekaj drugo. Iz takove neztalnozti y zlovolynozti vu Domovini y pri gozpodarenyu naztaje veliko zlo y kvār.

Zadnyich: praveden kerztchenik pri vszeh poszluvānyih szvojev zkerbisze proti Bogu y blisnyemu dobro dushnozpoznanye obdersati. Ar nye na zpomenek

Bosji y pred nazochnoztjum Boga obàvlya; onszî vishe puth veli: To je Bosanzka volya, da ja vu zvanyu mojém suren y pravotvoren biti mòram, Bog ima dopàdnozt na zvànya vernozi. Ja moram dobro chiniti, y nezatruditisze, vszigdar na vekshu zvershenozt vu vszem, kaj delam, terszitisze. Odkupitel moj Jesush Kristush meni je obechal, y kaj on, Bosji Szin, obecha, ztalno dersi; ja od nyega na drugom szvetu veliku y vekivechnu platchu primem, ako szêm veren y marlyiv szlusbenik vu mojem zvanyu zploh bil.

Pri ovakoveh miszlih, ako one prav iz szerdcza dohádyaju, ni moguche, da nebi chlovek szvoj poszel drechno y zpu-neno opravlyal. Zato preporùcham kerztchanzke ove miszli vam mudromestrom y rukotvornikom, vam szlugam y szluski-nyam, vam tesakom, kak takaj vam gozpodàrom y gozpodariczam; z-jednum rechjum: preporùcham ove szvete miszli vam vszem prelyublyenem Domorodczem, koji za obchinzko dobro y detcze szvoje

doma ali na polyu delati morate — —
 preporucham vam nye na opomenek y
 na obdersávanye; onda za ztanovito po
 nemarlyivozti y nezkerbnozti vu vasheh
 zvanya poszlih Veru Bosanzku nigdar
 nebutê zatajivali. Vi nebudete szî miszli-
 li, to je vsze jedno, akosze hrabreno ali
 dobro, na izliku ali doizto, jalno ali
 zkerbno, surno ali raudno poszlúje; nego
 vszu mogúchu marlyivozt budete prilá-
 godili, vszakomu delu dugoterpnozt, do-
 brotu, zvershenozt y koriztnozt, kuliko
 vam leztor moguche je, dati. Naj vam
 pri tom nebudû trudi y teskóche vtrag-
 lyive. Akoprem lyudi vérhozti pri delu y
 szlusbe vashe nezpoznaju, ako vam nye
 premalo, ali, kak vre navadno je — z-
 nezahvalnoztjum naplatiju, zato vu izteh
 nebudete nemarlyivi y neverni: zmiszlete-
 sze na sz. Veru: Mój Bog y Odkupi-
 tel hoche imati nye (vernozti y
 szlusbe) od mene — on zpozna
 nye, on z-dopadnoztjum gledi
 nye: On takaj nye obilno y na-
 plati; ove rechi, Bratja draga! dushe
 drage! budû vasz kruto verlo batrivele,
 vszako

vszako delo zvanya vashega, poleg mochili vashéh; posteno y zdushno dovershiti. —

Ovdé preztal je Tomek chteti — y vszi szû vu velikoj pazlivozti v-okol nyega szedeli; za kratek chasz zachme govoriti; kaj vam sze vidi, Bratja! od ove knisice, z-koje szêm vam lépe ove navuke chtel, neliszû ovo prave sive iztinzke rechi? Zaizto, draga Bratja! mi imamo vu dushi nashoj takvû jednu zapoved, koja nasz zavesûje, z-trudom y delom sivlenye nashe zprevadyati, ali koi podpunoma dúsnozt szvoju izpunyeva, pri nyem sze delo na kruto vugodnu szlâzt preoberne, trúd pako na szladku dúshe zadovolynozt. Poszluhnete léztor, lyublèni szuszedi! — — jeli nè to veliko veszèlye, kada mi v-vecher iz polya trudni y potni domom dojdemo, detczu nashu naproti nam bekajuch zvati, chachek! — chachek — dragi! — chujemo, ter vu szebi miszlimo, daszmô mi za ove drobne y nedusne cherveke orali y kopali, daszmô szê mi za nyihovo zdersavanye muchili. — — Ah! meni je vszakiput tak vitesko

pri szerdczu, da vam povedati nemrêm, y kada ja na vecher pod szlivjem vu miru szedim, tak mî nekaj tihu naszladnozt prisheptava, chizto nisz' vam moguch povedati; vidimîsze; kak dabi mî nekaj govorilo: Tomek! smehki y gorki sivlenya tvojege dnèvi jednoch budûsze dokonchali, ter ondé, ondé — na drugoj ztrani groba vu naruchaju Ztvoritela tvôga budesh ti vekoma pochival. Predragi szûszedi! ov glasz je szladztchicza za dûha mojega; nego josche nekaj vam povedati móram, lyublyena bratja! chlovek, koi szî na greshên y nepravichen nachin kruha vszakdashnega zaszlusûje, koi sze od igranya, malovrednoga pajdastva, noriîh y pszinhtiranya hrani, je takaj manguvach. Chuvajtesze anda od igrohlepnozti, od nepriztojnoga kartanya, y vszevdyilnoprekorednoga vu lotariu pøztävlyanya; ovakove nerazumnozti vnogoga zemelyzkoga gozpona imetka vszega jeszu mentuvale, y nekojega dobro premoguchega varaschana na bogechku paliczu dele. — Nedelyne y szvetechnè dneve, preszerdcheña Bratja! v-kojéh szmô od poszlov szlo-

bodni, nepotroshemo nigdar vu serenyu, pleszanyu, kurvarenyu, vu ogovarjanyu y otepanyu lyudih, ali, kak vre obchinzko je vu pijanschini — — neg' hochemo mi za dúshu nashu poszluvati — dobru knisiczu détczi y drusini nashoj chteti — — y premishlyavati, kaj nam je Bog chez vesz tjeden dobra vchinil, ovak je govoril Tomek. Tedasze ztáne goré, obgerli Petra y Pavla; ter reche: Szúszedi! zkoro budesze mrachilo, hochemo Bogu aldov dati, y ov szvetechni dan dovershiti. Hodte z-menu na vert moj, tam imam hisnoga oltarecza. — Ztarecz ide napre, y vsziszú gâ szledeli. Dòjdeju na vert, koi z-szadonosznem drevjem y drugem lepem povertelyem obilen je bil, oposzred verta pod mandalichnem drevom bil je iz kamenta rezanoga oltarecz z-czvetjem vszakojachkém kruto vitesko nakinchen; zvezda vecherna na Nebu lepo leschati jesze videla, y zahadyajuče szuncze tráke szvoje je hitalo poskalcze na verhúncze.

Ovde je czirkvicza, zkrikne Tomek: kojuszém ja Vekivechnomu na diku y

hvalu z-laztovitemi rukami zezidal. Nut!
 bolta nyeina je Nebo, ztene pako jeszu
 zmosnozi narave; nit zlato nit srebro
 na mojem oltareczu neszvetisze, ar szêm
 szirómák, y nemrêm Vishnyemu drugo
 alduvati, kak jedno dobro szerdcze, y
 chizto dersanye. Ovde, predragi moji
 szuszedi! visheputi pod vecher z-mojemi
 vszemi domzchemi zkupsze zpravim —
 ovde, ar farna czirkva, kak znate, dve
 jake vure od nasz je dalko; ovde, szusze-
 di! ochi proti Ztvoritelu podisem goré, y
 zproti mî chizto y vedro Nebo nazvezтчù-
 je dobrotu y miloztivnozt Vekivechnoga:
 oblaki tmichni, kojisze szilovito dole
 zlevaju, ztavlyajumî napervo tmicze
 sivlenya, y ochiveztno peldujûmî, da ov
 tusni y saloztni szvet szamo jedno mezto
 je nevolje y zkushavanya. Germlyavicze,
 rusenya vu zraku y ztrele, koje ovdé ztra-
 hovito chujem, raztolnachujû meni, kak
 Bog neizmerno jako grehe odurjava, y
 opet miroven zrak, koi za trezkanyem y
 ognyenem blizkom szledi; obrâchamê, y
 poveda mî, kak zkrusheno posaluvanye
 szerditu ruku Bosanzku razorusuje, y

greshnika zadozta pokoru chinèhega na naruchaj szvoj zopet otchinzko prijemlye. — — Kada protulétna vugodnozt dohodi, kâ mî razveszelechu iztinu v-szerdcze pritische, da dari Nebezke dobrote neizgrablyivi jeszu. — Kada zadnyich nemilostri vetri szeverni raztuche drevje ogoliju, kada zima potoke na led oberne, y czela narava turobna biti vidisze; miszlim ja na nistar y gnyilóchu v-grobu — ter ufa nye protuletja zpomenek mî chini goreztajanya na budu che sivlenye. — — Ovdé, predragi szuszedi! napravlyam dobre pobolshanya odluke sivlenya mojega. — Ovde odpraztcham nepriatelom mojem — y goruche proszim za nye blagoszlova iz Neba, y odproztchenye nyihovo. — Ovak je govoril Tomek — y debele szuze poszlushitelov zemlyu nepreztancze mochi-leszû; gluboka tihocha ovde je gozpoduvala, y oglashuvala, da iztinzka lyudih szerdcza Vishnyega moliju.

Vugodno ptichiczh chvergulenye pri-
doverglo je szlavu szvoju ovoj pobosnozti
— y nédusne popevchicze Tomekove

detcze ladanyzko szlosnoglaszje bilo je. — Nîszûsze ovde maszlakazti — y pijani skolniki na korush noriih tirat zpravlyali — neszû ovde hegedûshi szvoja krivoglaszja, bolye na pleszanye kak na pobosnozt vabêcha, czigulili — nîszû ovde nebosczi z-razvuzdanemi deklichi (ali da bolye rechem pohotniczami) pod korushem nepriztojnozti tirali; — Nigdo nê ovde pod pobôsnoztjum van ali nuter besal, y zvrati hruplyivo trezkal — nigdo né pobosnozt molechéh z-oszmehavanyem pretergával, vszi nazochni biliszû od szvète podlosnozti prebiti, — y klechech, v zemlyu vupertem obrazom, Boga molili szû. — Szredi med ovemi lyudmi jesze videlo, kak dabi izti Bog iz Neba med nye bil ztupil dolé, y vsze z-szvojum nazochnoztjum napunil. — Zahvalnozti aldov je minul, dobri ovi lyudi ztaliszûszé gore, obgerlili, y zaobechaliszî jeszu bratînzkisze lyubiti: Zatem josche jenkrat poszeliszû, y izvedyovali za neszrechne y nevolyne, koji v-szelu biliszû, ter nachine napervo ztavlyali, kak bisze nevolynem y szîromaském pomocho moglo.

Josko je betesen, velisze, polye szvoje obdelati nemore, y zarad szirómastva vu ztalishu nê, szlúguszî dersati: — Dobro! moj szín tak dugo polya nyegova obdelavati mora, y na gozpodarstvo nyegovo zkerb nosziti, doklam Josko opet ozdravi.

Kata lesi v-detechji poztelyi, ima ztaru mater, koja nit szebi, nit nyoj dvo-riti nemore; zutra taki moja kchi Katicza tam naj ide, y obodvém na szlusbu naj bude.

Ztari Gyurina létosz je tak neszrechen bil, da mù je tucha vsze nyive y goricze potukla, prez sitnoga szémenà je, y nemrê széjati; — hochemosze zkupzmetati, y sitka mù tuliko dati, kuliko mù gà potrebno je.

Ivanheku vetomadne, sitek gozpodzki vu nemsku zemlyu vozech, pod terhom kony je vczerknul — — vszaki nekaj naj dà, daszî drugoga kùpi.

Anton y Katicza vu zakonzkom ztalishu szlosno nesiveju, hochemo jê'bratinzki pokarati; y nye vputiti, da dober ztalish zakonzki detczy za peldu szlusi, y

da po nyem Domovina z-krepoztnemi y postenemi lyudmi punisze. —

Andrashek bisze rad z-szvojum senum razpítati, ztoga nebi dobro bilo — detczu imaju — hochemo vsza mogucha vchiniti, nye opet zjedíniti.

Nashe szlépe — — szuszedé kchi Terezika vu nechizto sivlenye jesze puztchala — hochemo to preprechiti.

Jurek sive z Nanikum vu divjem zakonu — imaju detchiczu — — hochemogà nagovoriti, da jù vzeme. — —

Ferencz szina jedínoga je zgubil, hochemogà k-nam pozvati, y vsze mogúche vchiniti, da mù salozi nyegovu oszlaztimo.

Mikula, kojega hisa je zgorela, potrebuje lyudi na dvorbu zidàrom, hochemo mù nashe male detchàke, koji prez toga nikaj delati nemaju, poszùditi.

Susa ima zlocheztoga y nepokornoga szina, hochemo gledati, da gà na bolshi pút dopelyamo. — — —

Ivan szlusal je gozpodu zo leth, kojega hmányi lyúdi, z-kojemi vu pajdastvu — Ivan biti në hotel — — gozpodi omraziliszù, y kruha gà mentuvali — ima punu

hisu détcze — hochemosze pri gozpodi za nyega vszèti.

Dora je sziromaska, ima vnogo dét-cze, koju zbog sziromastva nikaj vuchiti dati nemore, hochemo jé na ztroske nashe vu skolu poszlati.

Karolov szín Siga razvuzdano y nepobosno sive, hochemogâ vu sz. Veri bolye podvuchiti. — —

Pred dvemi dnevi jedna szoldacha viszokonoszecha — doshla je vu nashe szelo — bude zkoro rodíla — à tusna szirota nigde nichesza nema, premile szúze roni od nevolye — hochemo zkerb za hranu y ztan vzeti — ter nyu y déte iz rukh szmertnèh ztergnuti — — Bog nam zato na drugom szvétu jezero puth naplatil bude. — — —

Na zpodoben nachin odluchenya delala szúsze — — ter ovak Tomèk je szvetil szvetka Gozponovoga.

O kak bi bil szrechen szveta ztlish! dabi vszi lyúdi vu tom dusnozat szvoju zpunyavali.

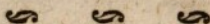

Zahman kinchijusze Oltári:

Zahman aldov vesz ché biti

Ako chizto szerdcze zkup z-dari

Neszlosisze k-Bosjoj diki,

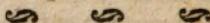

Naj gorucheh y jezero szvetchh

Vsze szvetchnyake dichi zlate

Bog negleda neg nuternya szerdczh:

Vu nyihmúsze vsze dopade.

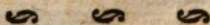

Gemant, zlato, y szrebernina

Je pred liczem Bosanzkem prah:

Nedusnozt chloveka jedina

Vtasit Boga ché na jen mah.

Z-Dobrem szerdczem, dersanyem chiztom

Povolyen budesh Vishnyemu;

Nedusnoga on proshnye iztom

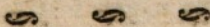
Poszluhne v-vsakom zdehnenyu.

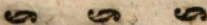
Bergebens schmückt ihr die Altäre
Umsonst wird euer Rauchwerk seyn,
Wenn Menschen nicht zu Gottes Ehre
Ein reines Herz zum Opfer weih'n.

Bergebens dampfen tausend Kerzen
In goldnen Leuchtern aufgestellt.
Gott sieht das Innerste der Herzen,
Nur Andacht ist's, die ihm gefällt.

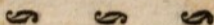
Gold, Diamant und Silberwerke
Sind in des Schöpfers Auge Staub:
Nur Unschuld gibt der Andacht Stärke,
Sonst ist sein Ohr für Menschen taub.

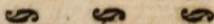
Das gute Herz, die reine Sitte
Sind, was dem Ewigen gefällt,
Der Unschuld Lallen ist schon Bitte
Für ihn, der ihre Seufzer zählt.

Kaj haszni glasz v-nebo zdigati,
 Kaj czirkve drago czifrati,
 A kervave ruke imati?
 Nevolync z-nyimi tizkati?

Ako vernozt Krályu lomite,
 Dobrotu nyegvù teptajuch:
 Ak' pravichno negovorite,
 Sziroth proshnye zametajuch.

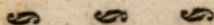

Ak' za novczi prevech hlepite,
 Greshit lehkshe da morete;
 Y z-blaznoztmi povszud shumite,
 Gdé drugem na terh sivete:

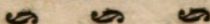

Ah! zlochinczi! jeli stimate,
 Da Vishnyi je zpodoben vam?
 Che kaj leztor na czirkvu date,
 Da je nyegvâ vsza szerda van?

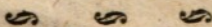
Was nützt's, wenn ihr zum Himmel bethet,
 Und Gottes Tempel prächtig schmückt,
 Wenn eure Hand vom Blut noch röthet,
 Mit der ihr Arme unterdrückt.

Wenn ihr die Treu dem Fürsten brechet,
 Und seine Gütigkeit bethört,
 Und nie das Wort der Unschuld sprechet,
 Und nie das Fleh'n der Waisen hört.

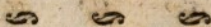
Wenn ihr das Geld zu haschen suchet,
 Dem Laster Unterstützung gebt,
 Wenn euch die ganze Gegend fluchet,
 Wo ihr zur Straf der Menschheit lebt.

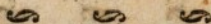
Und ihr glaubt doch — ach ihr Verworrne!
 Daß Gott, so niedrig, wie ihr denkt,
 Ihr glaubt zu weichen seinem Zorne,
 Wenn ihr nur seinem Tempel schenkt.

Ak' vmarjate, lyúdi robite,
 Veru, dúсноzt, rech nedersech,
 Ter na Meshu date, miszlite,
 Da vchinyeno je prav vsze vech?

Nevolyni! jel' tak Kristush vuchil?
 Szmésze Czirkva tak pshaniti?
 Dabi szerdcze za oltár zruhil,
 Ztembigá mogel vtasiti.

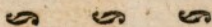

Vsze jednako anda lyubete,
 Onda dúсноzt vszu zpunité:
 Ter sze onda v-Czirkvu surete,
 Aldov Bogu vash zruchite.

Ihr seyd bey Mord und Raub gewesen,
Ihr brecht die Pflicht, das Wort, die Treu,
Und lasset wieder Messen lesen,
Und glaubt, daß dieß gebessert sey.

Elende! ist dieß Christus Lehre
Kann man den Tempel so entweih'n.
Baut eure Herzen zu Altäre;
Dort will Gott angebethet seyn.

Verzeiht dem Feind, liebt eure Brüder,
Und habt ihr eure Pflicht gethan,
Dann kommt erst in den Tempel wieder,
Und zündet Gott das Opfer an.

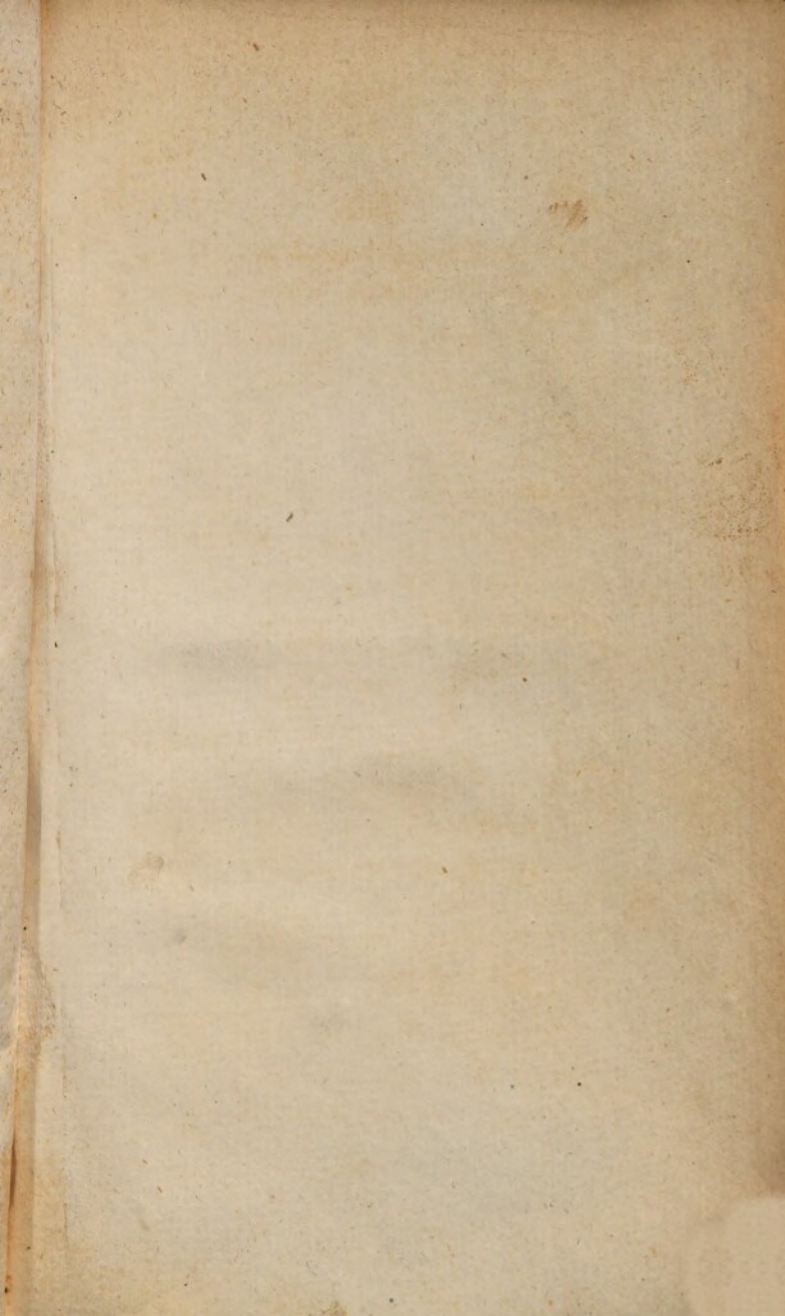
The first part of the book is devoted to a general history of the world, from the beginning of time to the present day. It is written in a simple and plain style, and is intended for the use of the young.

OF THE HISTORY OF THE WORLD

CHAPTER I. OF THE BEGINNING OF THE WORLD. The world was created by God in six days, and was divided into seven parts, or continents. The first of these was Asia, which was the seat of the first human pair, Adam and Eve.

OF THE HISTORY OF THE WORLD

CHAPTER II. OF THE HISTORY OF ASIA. The first part of this history is the story of the patriarchs, from Adam to Noah. The second part is the story of the Jews, from the time of Moses to the present day.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z175070002

